

รายงานผลการดำเนินงาน
เรื่อง สถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชน
ต่อกระบวนการยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรม

คำนำ

สืบเนื่องมาจากในห้วงเวลาที่ผ่านมามีได้เกิดกรณีสำคัญหลายประการเกี่ยวกับการดำเนินคดี การอำนวยความสะดวกยุติธรรม และการสื่อสารเรื่องกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมไปยังประชาชนที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง) ได้ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขสถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม จึงได้มอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมโดยสำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนวทางการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมและรายงานให้นายกรัฐมนตรีเพื่อทราบและพิจารณาสั่งการให้กระทรวงยุติธรรมดำเนินการร่วมกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยรายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเอกสารรายงานผลการดำเนินงาน เรื่อง สถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม โดยรวบรวมและสังเคราะห์จากผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ซึ่งเป็นคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ที่ได้มีการพิจารณา รวมจำนวนทั้งสิ้น ๔ ครั้ง และคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ๒ ครั้ง ในช่วงระหว่างเดือนสิงหาคม ๒๕๖๑ - เดือนมกราคม ๒๕๖๒ ประกอบกับการประชุมหารือระหว่างกระทรวงยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน ๒ ครั้ง และการหารือร่วมกับผู้แทนสมาคมและสภาวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน

ในการดำเนินงานที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาและปรับปรุงสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา สถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมใน ๓ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ การยกระดับคุณภาพการให้บริการ ด้านกระบวนการยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ส่วนที่ ๒ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและตรงกลุ่มเป้าหมาย (Lack of Basic Understanding) และส่วนที่ ๓ การพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารด้านกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case) พร้อมทั้งแผนปฏิบัติการระยะสั้น/ต่อเนื่องและระยะยาว เพื่อให้เกิดแนวทางการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

เนื้อหาสาระของรายงานฉบับนี้จะมีรูปแบบเนื้อหาสาระของผลการดำเนินงานที่ได้ดำเนินการมาทั้งหมดในเชิงหลักการ และสรุปสาระสำคัญในภาพรวม เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่การสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ภาคประชาชนอันจะนำมาซึ่งการยกระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมได้ต่อไป

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	๔
สารบัญแผนภาพ.....	๕
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	๖
๑. ความเป็นมา.....	๑๐
๒. การดำเนินงาน เรื่อง สถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม.....	๑๐
๒.๑ การดำเนินการภายใต้คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้และคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ.....	๑๐
๒.๒ การดำเนินการร่วมกันผ่านการประชุมหารือระหว่างกระทรวงยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน ๒ ครั้ง.....	๒๘
๒.๓ การดำเนินการร่วมกับผู้แทนสมาคมและสภาวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน.....	๓๐
๓. ผลการดำเนินงานสถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม : นิยาม สภาพปัญหา และข้อเสนอแนวทางแก้ไข.....	๓๒
๓.๑ คำนิยาม.....	๓๒
๓.๒ สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไข	๓๓
๔. ข้อเสนอที่ดำเนินการแล้ว และอยู่ระหว่างดำเนินการ	๔๒
๕. ข้อเสนอที่ต้องเร่งรัดดำเนินการ	๔๙
๖. บัญชีเอกสารแนบ	๕๑

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ สาเหตุและที่มาของสภาพปัญหา	๓๓
ตารางที่ ๒ ข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม	๓๖

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ ๑ ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม	๑๓
แผนภาพที่ ๒ สรุปการดำเนินงาน เรื่อง สถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม	๓๑
แผนภาพที่ ๓ นิยามและองค์ประกอบของความเชื่อมั่น	๓๒

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ด้วยในห้วงเวลาที่ผ่านมา ได้เกิดกรณีสำคัญหลายประการเกี่ยวกับการดำเนินคดี การอำนวยความสะดวก ยุติธรรม และการสื่อสารเรื่องกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมไปยังประชาชนที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง) ได้ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขสถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม จึงได้มอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมโดยสำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนวทางการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมและรายงานให้นายกรัฐมนตรีเพื่อทราบและพิจารณาสั่งการเพื่อให้กระทรวงยุติธรรมดำเนินการร่วมกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ในการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวกระทรวงยุติธรรมโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้มีการดำเนินการในภาพรวม ดังนี้

๑. กระทรวงยุติธรรมได้มอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมทำการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมเสนอคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ซึ่งเป็นคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) พิจารณา จำนวน ๔ ครั้ง ในช่วงระหว่างเดือนสิงหาคม ๒๕๖๑ - เดือนมกราคม ๒๕๖๒ โดยคณะอนุกรรมการฯ ได้เห็นชอบสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม พร้อมแผนปฏิบัติการระยะสั้น/ต่อเนื่องและระยะยาวเบื้องต้น

๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง) ได้มอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมจัดการประชุมร่วมกับเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม อัยการสูงสุด และนายกสภานายความฯ จำนวน ๒ ครั้ง เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑ และวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เพื่อหารือเกี่ยวกับสภาพปัญหา กลไกป้องกัน และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมให้มีความละเอียดรอบด้านมากยิ่งขึ้น โดยที่ประชุมได้พิจารณาสภาพปัญหาแนวทางแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมพร้อมทั้งแผนปฏิบัติการระยะสั้น/ต่อเนื่อง และระยะยาวที่คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ได้ให้ความเห็นชอบ และได้สะท้อนสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขที่สำคัญเพิ่มเติมหลายประการ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านกระบวนการยุติธรรมของสื่อมวลชนและการให้คำปรึกษาทางกฎหมายของทนายความและบุคคลที่มีใช้ทนายความและมอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมรวบรวมและประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้ไปปรับปรุงสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขให้มีความครบถ้วน ชัดเจน

๓. คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ได้มีการพิจารณาแนวทางการเรื่องสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๒ ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๑ และครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ โดยในคราวประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๑ ได้มีการหยิบยกสถานการณ์ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมขึ้นอภิปราย พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ (๑) มาตรการกำกับดูแลการนำเสนอเนื้อหาหรือข้อมูลผ่านสื่อของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นการสร้างกระแส ชื่นนำ หรือบิดเบือนอันจะนำมาซึ่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม โดยอาจพิจารณาให้มีหน่วยงานกลางหรือคณะทำงานชี้แจงข้อมูลในประเด็นที่ประชาชนยังไม่มี ความเชื่อมั่นโดยเร็ว (๒) มาตรการกำกับดูแลทนายความที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมในการประกอบวิชาชีพ รวมถึงมาตรการกำกับดูแลบุคคลหรือองค์กรที่ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือทาง

กฎหมายที่อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม (๓) การแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมให้กำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ และกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการให้ชัดเจน และในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๒ พิจารณาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขสถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม ทั้ง ๓ ส่วน โดยคณะกรรมการฯ รับทราบและมอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ เพิ่มเติมประเด็นข้อสังเกตของกรรมการในเรื่องสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไข พร้อมทั้งให้ฝ่ายเลขานุการแจ้งเวียนกรรมการเพื่อพิจารณากรณีมีความเห็นเพิ่มเติม และส่งกลับไปยังฝ่ายเลขานุการภายใน ๑๐ วัน เพื่อฝ่ายเลขานุการจะได้จัดทำเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์นำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีต่อไป ทั้งนี้ เมื่อครบกำหนดระยะเวลา ๑๐ วัน เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๒ ไม่มีกรรมการท่านใดมีข้อสังเกตเพิ่มเติม

๔. สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้หารือร่วมกับผู้แทนสมาคมและสภาวิชาชีพด้านสื่อมวลชน ประกอบด้วยนายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี ประธานสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ นายปารเมศ เหล็กเพ็ชร นายกสมาคมนักข่าว และนายโกศล สงเนียม นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๒ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชนต่อสถานการณ์ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและแนวทางการแก้ไขปัญหาตามที่คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้มอบหมาย โดยผู้แทนสมาคมและสภาวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนดังกล่าวได้สะท้อนสภาพปัญหาและให้ข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวสารและข้อมูลของกลุ่มสื่อมวลชนที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวสารหรือข้อมูลที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม

๕. สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้ประมวลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมจากการประชุมหารือต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงสภาพปัญหาและข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในแต่ละส่วนเพื่อเสนอต่อที่ประชุมหารือเรื่องสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนอัยการสูงสุด และนายกสภานายความฯ ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ซึ่งที่ประชุมได้เห็นชอบสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมแผนปฏิบัติการ ระยะสั้น/ต่อเนื่อง และระยะยาว ทั้ง ๓ ส่วน โดยมอบหมายสำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการปรับปรุงสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะพร้อมแผนปฏิบัติการระยะสั้น/ต่อเนื่อง และระยะยาวตามข้อเสนอแนะที่ได้จากที่ประชุมเพิ่มเติม และให้จัดทำหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรี เพื่อรายงานผลการดำเนินงานดังกล่าว โดยให้มีแผนภาพ บทสรุป (summary) รายงานฉบับสมบูรณ์ และแนบโครงการหรือแผนปฏิบัติการ แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมและครบถ้วน เพื่อให้หน่วยงานอื่น ๆ สามารถนำรายงานไปต่อยอด และใช้ประโยชน์ได้

๖. สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้จัดการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ ๑๗ ระหว่างวันที่ ๒๒ - ๒๓ เมษายน ๒๕๖๒ ภายใต้หัวข้อ “พัฒนาระบบการยุติธรรม สร้างความเชื่อมั่น นำความยุติธรรมสู่ประชาชน” โดยมีผู้เข้าร่วมงานจากภาคส่วนต่าง ๆ กว่า ๑,๐๐๐ คน โดยในการประชุมดังกล่าวได้มีการนำเสนอสภาพปัญหาและข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา และมีการอภิปรายและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ซึ่งสำนักงานกิจการยุติธรรมสามารถนำมาปรับปรุงสภาพปัญหาและข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในหลายส่วนสำคัญ

ทั้งนี้ จากการดำเนินการดังกล่าวข้างต้น ทั้งการดำเนินการของคณะกรรมการพัฒนา กฎหมายและการบังคับใช้ คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ การจัดการประชุมหารือ ร่วมกับเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม อัยการสูงสุด และนายกษัตริย์โกศล นายความฯ การหารือกับผู้แทนสมาคม และสภาวิชาชีพด้านสื่อมวลชน และการจัดการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม สามารถสรุป สาระสำคัญ ได้ดังนี้

(๑) ที่มาของสาเหตุและสภาพปัญหาที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการ ยุติธรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นและองค์ประกอบ ความ เชื่อมั่นของประชาชนที่ต่อกระบวนการยุติธรรม พบว่า ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของ หน่วยงานภาครัฐ หมายถึง ความเชื่อถือในความสามารถ ความเชี่ยวชาญและความตั้งใจจริงของบุคคลหรือ หน่วยงานจนทำให้เกิดความเต็มใจหรือยินยอมให้บุคคลหรือหน่วยงานนั้น กระทำการใด ๆ ให้แก่ตนตามที่ คาดหวังไว้โดยพร้อมยอมรับผลประโยชน์และความเสียหายอันเกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าว โดยองค์ประกอบ ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม ประกอบไปด้วย ๘ ข้อ ได้แก่ ๑. ความสามารถหรือสมรรถนะ ในการปฏิบัติงาน ๒. ความซื่อสัตย์หรือซื่อตรงในการปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม ๓. ความไว้วางใจได้หรือพึงพา อาศัยได้ ๔. เปิดเผย ตรงไปตรงมา ๕. ความเห็นใจและการเอาใจใส่ ๖. การใช้อำนาจ ๗. ความคุ้มค่าจากการ เสียเวลาและค่าใช้จ่าย และ ๘. ความพึงพอใจ และกระทรวงยุติธรรม ได้ศึกษาสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อ ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมพร้อมทั้งข้อเท็จจริงของคดีที่อยู่ระหว่างการดำเนินงานของ คณะกรรมการอำนวยการศูนย์อำนวยการติดตามและแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีสำคัญ (ศอตส.) ซึ่งเป็น คณะกรรมการที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งขึ้นเพื่อติดตามความคืบหน้าและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดี สำคัญๆ จำนวนทั้งสิ้น ๒๘ คดี และคดีที่มาจากสื่อ ๓๙ คดี ผลการสำรวจความคิดเห็นจากโพลและสื่อต่าง ๆ รวมไปถึงรายงานผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะทางการปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และนำเสนอผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชน ต่อกระบวนการยุติธรรม

๒. สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขสถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชน ต่อกระบวนการยุติธรรม ประกอบไปด้วย ๓ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ การยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมเพื่อเสริมสร้าง ความเชื่อมั่นให้กับประชาชน สภาพปัญหาเกิดจากข้อจำกัดด้านคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการ ยุติธรรมแก่ประชาชน จำนวน ๙ ด้าน ได้แก่ ๑. การดำเนินการสอบสวน ฟ้องร้องล่าช้า ๒. การไม่รับแจ้งความ ๓. การตั้งข้อหาหรือกำหนดฐานความผิดไม่ถูกต้องครบถ้วน ๔. การรวบรวมพยานหลักฐาน ๕. การติดตามตัวผู้ทำ ผิดมาลงโทษ ๖. การใช้ช่องทางกฎหมายประวิงคดี การรับรู้กฎหมาย ๗. การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่โดยมิชอบ ๘. ความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม และ ๙. การกระทำความผิดซ้ำ

ส่วนที่ ๒ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ขึ้นพื้นฐานและถูกต้องให้กับประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐอย่างทั่วถึงและตรงกลุ่มเป้าหมาย (Lack of Basic Understanding) สภาพปัญหาเกิดจากการให้ข้อมูลหรือการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมายและ กระบวนการยุติธรรมพื้นฐานยังไม่ทั่วถึงและไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย

ส่วนที่ ๓ การพัฒนาเทคโนโลยีหรือเครื่องมือในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสาร ด้านกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case) สภาพปัญหาเกิดจาก สาเหตุสำคัญ ๒ ประการได้แก่ ๑. กระบวนการสังเคราะห์ข่าวสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ

ยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case) อาจมีการนำเสนอที่ไม่ครบถ้วน ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและผิดพลาดในเนื้อหาของข่าว และ ๒. มีกลุ่มบุคคลต่าง ๆ นำเสนอข้อมูลความเห็นที่อาจไม่ถูกต้อง ไม่มีความชัดเจน หรือไม่สมบูรณ์ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและผิดพลาดต่อกระบวนการยุติธรรม

สำหรับข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมแผนปฏิบัติการของทั้ง ๓ ส่วนนั้น กระทรวงยุติธรรม ขอเรียนว่าในหลายข้อเสนอได้มีการดำเนินงานหรือริเริ่มการดำเนินงานไปบ้างแล้ว อย่างไรก็ตาม ก็ดี เห็นว่า ยังมีอีกหลายแผนปฏิบัติการในแต่ละส่วนที่อยู่ระหว่างดำเนินการและยังมิได้มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสมควรจะได้มีการเร่งรัดและกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการพร้อมประเมินผลการดำเนินงานที่จะนำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นให้แก่ภาคประชาชนอันจะนำมาซึ่งการยกระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

ส่วนที่ ๑ การยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน มีแผนปฏิบัติการที่ต้องมีการเร่งรัดการดำเนินการ จำนวน ๑๔ แผน

ส่วนที่ ๒ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐานและถูกต้องให้กับประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐอย่างทั่วถึงและตรงกลุ่มเป้าหมาย (Lack of Basic Understanding) มีแผนปฏิบัติการที่ต้องมีการเร่งรัดการดำเนินการ จำนวน ๒ แผน

ส่วนที่ ๓ การพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารด้านกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case) มีแผนปฏิบัติการที่ต้องเร่งรัดการดำเนินการ จำนวน ๙ แผน

ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม จำเป็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการตามแผนงานและกรอบระยะเวลาที่กำหนดอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานอย่างเป็นระบบในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม

รายงานผลการดำเนินงาน
เรื่อง สถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม

๑. ความเป็นมา

ด้วยในห้วงเวลาที่ผ่านมานี้ ได้เกิดกรณีสำคัญหลายประการเกี่ยวกับการดำเนินคดี การอำนวยความสะดวก การสื่อสารเรื่องกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมไปยังประชาชนที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขสถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม จึงได้มอบหมายให้ สำนักงานกิจการยุติธรรม (สกธ.) ทำการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหานั้นที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขสถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนโดยเร็ว

๒. การดำเนินงาน เรื่อง สถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม

การดำเนินงาน เรื่อง สถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายได้มีการศึกษาวิจัย รายงานผลการดำเนินงาน ข้อเสนอภายใต้กรอบการปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของ คณะกรรมการชุดต่าง ๆ คณะกรรมการอำนวยความสะดวกการศูนย์อำนวยความสะดวกติดตามและแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีสำคัญ (ศอตส.) รวมถึงสถานการณ์ด้านกระบวนการยุติธรรมที่ปรากฏเป็นข่าวสารตามสื่อและโพลสำรวจความคิดเห็นต่าง ๆ รวมไปถึงการนำเสนอผลการศึกษาและประชุมรับฟังความคิดเห็นร่วมกับคณะกรรมการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถสรุปการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ การดำเนินการภายใต้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้และคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

สกธ. ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมพร้อมทั้งข้อเท็จจริงของคดีที่อยู่ระหว่างการดำเนินงานของคณะกรรมการอำนวยความสะดวกการศูนย์อำนวยความสะดวกติดตามและแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีสำคัญ (ศอตส.) ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งขึ้นเพื่อติดตามความคืบหน้าและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีสำคัญและบูรณาการทำงานและเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผลการสำรวจและสื่อต่าง ๆ รวมไปถึงข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องและนำเสนอผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมต่อ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ซึ่งเป็นคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) พิจารณา รวมจำนวนทั้งสิ้น ๔ ครั้ง และคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ๒ ครั้ง ในช่วงระหว่างเดือนสิงหาคม ๒๕๖๑ – เดือนมกราคม ๒๕๖๒ โดยมีผลการดำเนินงานในแต่ละครั้งก็นำมาสู่สภาพปัญหาและข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

(๑) คณะกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม กรณีนายสุภชัย ทัพหุสนทร กระโดดตึกอาคารศาลอาญาเสียชีวิตอ้างว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมโดยได้ศึกษากระบวนการทางกฎหมายด้านการสอบสวนและการดำเนินคดี ด้านการปฏิบัติต่อ

ผู้ต้องหาและจำเลย และกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ด้านการปฏิบัติต่อเหยื่อหรือผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิด และด้านการพิจารณาและพิพากษาคดี เพื่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนากระบวนการให้สอดคล้องกับข้อเสนอของคณะกรรมการชุดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมต่อไป ดังนี้

๑. ด้านการสอบสวนและการดำเนินคดี

การสอบสวนถือเป็นกระบวนการเริ่มต้นของการดำเนินคดีที่มีความสำคัญยิ่ง คือ กระบวนการสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานที่จะต้องพัฒนาให้เกิดกระบวนการสอบสวนที่มีมาตรฐาน และเป็นกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งในส่วนการพิสูจน์ความผิดและความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย มิใช่การรวบรวมพยานหลักฐานเพียงเพื่อกล่าวหาหรือเพื่อนำไปสู่การฟ้องคดีเท่านั้น แต่จะต้องมีการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเหมาะสม ซึ่งมีข้อเสนอและร่างกฎหมายของคณะกรรมการชุดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ (๑) คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) โดยมีพลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ เป็นประธานกรรมการ (๒) คณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. โดยมีนายมิชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธานกรรมการ (๓) คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม โดยมีนายอชีพ จารุจินดา เป็นประธานกรรมการ และ (๔) คณะอนุกรรมการปฏิรูปกิจการตำรวจ ซึ่งมีปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานอนุกรรมการ ทั้งนี้ มีประเด็นที่ควรปรับปรุงกระบวนการยุติธรรม คือ การร้องทุกข์กล่าวโทษ/การแจ้งข้อกล่าวหา บันทึกการสอบสวน และจัดทำสำนวน นิติวิทยาศาสตร์ ระยะเวลาการสอบสวนและทำความเข้าใจคดี ระบบหลักประกันความเป็นอิสระ การแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวน มาตรฐานการสอบสวน ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวน คุณสมบัติของพนักงานสอบสวนและผู้ช่วยพนักงานสอบสวน และการพัฒนาและการฝึกอบรม

๒. ด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาและจำเลย และกระบวนการที่เกี่ยวข้อง

สิทธิของผู้ต้องหาและจำเลย โดยส่วนมากจะกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อาทิ การพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย สิทธิในการมีทนายความในชั้นการสอบสวนและพิจารณาคดี สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรม นอกจากนี้ คณะกรรมการชุดต่างๆ ข้างต้น ได้มีข้อเสนอและร่างกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น การสอบสวนต้องกระทำโดยมุ่งให้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตามความจริงที่เกิดขึ้น พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหาที่ยังมิได้มีหลักฐานพอสมควรที่แสดงว่าผู้ถูกกล่าวหา น่าจะได้กระทำความผิดนั้นมิได้ พนักงานสอบสวนต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับแจ้งถึงเหตุแห่งความล่าช้า ตลอดจนกรอบระยะเวลาที่คาดว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จของการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในแต่ละขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินคดี ผู้ต้องหามีสิทธิได้รับแจ้งความคืบหน้าของการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

๓. ด้านการปฏิบัติต่อเหยื่อหรือผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิด

องค์การสหประชาชาติ ได้มีการประกาศรองรับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญา โดยได้ประกาศ “ปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความยุติธรรมแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่ถูกต้อง” (Declaration of basic Principles of Justice For Victims of Crime and abuse of power) เพื่อที่จะกำหนดหลักการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม โดยมีปรัชญาพื้นฐานให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อ

อาชญากรรมในคดีอาญาต้องได้รับการยอมรับและได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งได้มีการกำหนดมาตรฐานการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไว้ ๔ ประการ ได้แก่ ๑) ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมต้องเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Access to Justice and fair treatment) ๒) การได้รับโอกาสชดใช้ความเสียหายโดยผู้กระทำผิด (Restitution) ๓) ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะต้องได้รับการชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (Compensation) และ ๔) การให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อด้านอื่นๆ (Assistance)

๔. ด้านการพิจารณาและพิพากษาคดี

การพิจารณาและพิพากษาคดีเป็นขั้นตอนกระบวนการสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมที่จะทำให้ประชาชนได้รับความยุติธรรม โดยศาลจะมีอำนาจหน้าที่ในการรับฟังพยานหลักฐานภายใต้กระบวนการที่เป็นธรรม (Due Process Model) โดยมีกระบวนการขั้นตอนในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา จำเลยและผู้เสียหาย โดยยึดหลักการสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาคัดสินว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งกรณีนี้จะเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์ พร้อมทั้งก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความทั้งสองฝ่ายในการต่อสู้คดี ทั้งนี้ ในประเด็นด้านการพิจารณาและพิพากษาคดี ได้มีข้อเสนอและร่างกฎหมายของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ การกำหนดให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง การกำหนดให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า การกำหนดให้หากโจทก์ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ให้ศาลมีคำสั่งยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้อง และห้ามโจทก์ยื่นฟ้องคดีนั้นอีก และการเพิ่มบทลงโทษผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีในระหว่างการปล่อยชั่วคราว

ทั้งนี้ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้เสนอแนวทางการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการสอบสวนและการดำเนินคดี ด้านสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลย ด้านการให้ความช่วยเหลือเหยื่อและผู้เสียหาย และด้านการพิจารณาและพิพากษาคดีต่อคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติเพื่อพิจารณา โดยให้มีการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม และให้เสนอคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) พิจารณาต่อไป

(เอกสารหมายเลข ๑)

๒. พิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาตามข้อค้นพบที่ได้โดยจะต้องครอบคลุมทั้งทางด้านเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน/เหี่ยว/จำเลย และประเด็นที่สังคมให้ความสำคัญเพื่อทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม

๓. ควรมีกลไกในการชี้แจงข้อเท็จจริงและให้ข้อมูลที่ถูกต้องในการสื่อสารกับประชาชนที่เหมาะสมกับช่วงเวลา

(เอกสารหมายเลข ๒)

(๓) คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๖/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

จากข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะของที่ประชุม กพยช. ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๑ สกธ. ในฐานะฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับค่านิยม /องค์ประกอบเกี่ยวกับความเชื่อมั่นของกระบวนการยุติธรรม รวมไปถึงสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเพิ่มเติมเพื่อเสนอคณะอนุกรรมการฯ พิจารณา ดังนี้

ค่านิยมและองค์ประกอบความเชื่อมั่น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม^๑ มีการใช้คำจำกัดความของคำว่า “ความเชื่อมั่น” ในสองลักษณะคือ ความเชื่อมั่น (Confidence) และความเชื่อถือหรือความเชื่อใจ (Trust) โดยคำว่า “ความเชื่อมั่น” ตามความหมายในพจนานุกรม Webster’s dictionary หมายถึง การกระทำที่แสดงถึงความไว้วางใจ ความเชื่อใจ มีความเชื่อหรือมีความศรัทธาในบางสิ่งบางอย่าง และหากพิจารณาถึงความเชื่อมั่นในกรอบกระบวนการทัศน์ทางพฤติกรรม Griffin and Tversky (นักพฤติกรรมศาสตร์ เจ้าของงานวิจัยชื่อ the weighing of evidence and the determinants of confidence Cognitive Psychology) ให้นิยามความเชื่อมั่นว่าความเชื่อมั่นคือสมมติฐานที่ตนกำหนดขึ้น ส่วนคำว่า “ความเชื่อถือหรือความเชื่อใจ” จากการศึกษาของ Adams and Webb (จาก Dept of National Defense เจ้าของงานวิจัยชื่อ Model of Trust Development in Small Teams) ให้นิยามความหมายของความเชื่อถือหรือความเชื่อใจว่า เป็นสถานะทางจิตใจหรือความรู้สึกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังถึงความเชื่อมั่นในเชิงบวกที่มีต่อสมรรถนะ การให้ความช่วยเหลือหรือความเอื้ออาทร ความซื่อสัตย์และการคาดการณ์ถึงบุคคลอื่นที่เต็มใจในการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่คาดหวัง

นอกจากนี้ ในการศึกษาถึงนิยามของความเชื่อมั่นพบว่า Van de Walle (เจ้าของงานวิจัยชื่อ Public Service Performance and Trust in Government: the Problem of Causality) ได้ศึกษาบทบาทของความเชื่อมั่นที่มีต่อการให้บริการของภาครัฐ และได้อธิบายความหมายของความเชื่อมั่นต่อการให้บริการให้ภาครัฐ คือ ความเชื่อมั่นของประชาชนผู้รับบริการที่มีมุมมองหรือความเชื่อต่อผลของการให้บริการภาครัฐ โดยระดับความเชื่อมั่นของการให้บริการภาครัฐจะมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญสองประการ คือ การให้บริการในสิ่งที่ประชาชนต้องการและคุณภาพของการให้บริการ นอกจากนี้ยังพบว่ามีการศึกษาของ Van Ryzin และ Vigoda-gadot เกี่ยวกับระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการให้บริการของภาครัฐนั้น โดยมุ่งเน้นศึกษาถึงระดับความเชื่อมั่นที่มีต่อกระบวนการ (Process) หรือที่มีต่อผลผลิต (Outputs) อีกทั้งยังปรากฏจากการศึกษาอีกว่า ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อภาครัฐ มักให้

^๑ โครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานประมาณในลักษณะบูรณาการด้านการปฏิรูปกฎหมายและพัฒนาระบบการยุติธรรม ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และโครงการประสาน ติดตามและประเมินผลตามแผนบูรณาการด้านการปฏิรูปกฎหมายและพัฒนาระบบการยุติธรรม และแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๑ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความสำคัญในผลผลิตที่ภาครัฐให้บริหารหรือส่งมอบให้แก่ประชาชน และความเชื่อมั่นจะลดลงหากผลการปฏิบัติงานของบุคลากรหรือหน่วยงานภาครัฐอยู่ในระดับต่ำ และผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่ากระบวนการของภาครัฐที่สำคัญและส่งต่อระดับความเชื่อมั่น คือ การส่งมอบการให้บริการหรือการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมไปถึงความเชื่อมั่นยังเกิดจากความรู้สึกที่ได้รับจากการปฏิบัติจากภาครัฐอย่างเป็นธรรม

โดยจากการศึกษานิยามของความเชื่อมั่นจากหลากหลายบริบท สามารถสรุปได้ว่าความเชื่อมั่น หมายถึง ความเชื่อถือในความสามารถ ความเชี่ยวชาญและความตั้งใจจริงของบุคคล หรือหน่วยงาน จนทำให้เกิดความเต็มใจหรือยินยอมให้บุคคลหรือหน่วยงานนั้น กระทำการใดใดให้แก่ตนเองตามที่คาดหวังไว้ โดยพร้อมยอมรับผลประโยชน์และความเสียหายอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว

องค์ประกอบความเชื่อมั่นของการให้บริการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

ในการกำหนดองค์ประกอบความเชื่อมั่นของการให้บริการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีที่มาจาก การสังเคราะห์องค์ประกอบด้านความเชื่อมั่นคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ และมีติของความเชื่อมั่นจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ๑) OECD ๒) Parasuraman, Berry and Zeithaml เจ้าของงานวิจัย A Conceptual Model of Service Quality and Its Implications for Future Research ๓) Paine เจ้าของงานวิจัย Guideline of Measuring Trust in Organizations: the Institute for Public Relations ๔) Mayer, Davis and Schoorman เจ้าของงานวิจัย A Integrative Model of Organizational Trust

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบและมีติของความเชื่อมั่นจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับคำจำกัดความของ “ความเชื่อมั่น” สามารถสรุปเป็นองค์ประกอบของความเชื่อมั่นที่มีต่อการให้บริการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้ ๘ องค์ประกอบ ดังนี้

๑) **ความสามารถ/สมรรถนะในการปฏิบัติงาน (Competence)** หมายถึง ความสามารถหรือสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามบทบาทภารกิจ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ

๒) **ความซื่อสัตย์/ซื่อตรงในการปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม (Integrity)** หมายถึง ความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อความยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ด้วยการยึดมั่นในระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่กำหนดอย่างเคร่งครัด ไม่เลือกปฏิบัติ และสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

๓) **ความไว้วางใจได้/พึ่งพาได้ (Dependability/Reliability)** หมายถึง ความน่าเชื่อถือหรือความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม อันเกิดจากการปฏิบัติงานตามบทบาทภารกิจและอำนาจหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน เป็นไปตามกระบวนการและขั้นตอนที่กำหนด สามารถดำเนินการได้ถูกต้องและครบถ้วนตามกระบวนการและภายในระยะเวลาตามที่กำหนด

๔) **การเปิดเผยตรงไปตรงมา (Openness)** หมายถึง การเปิดเผยตรงไปตรงมาของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ที่ปฏิบัติงานได้อย่างตรงไปตรงมา มีการเปิดเผยข้อมูลหรือให้ข้อมูลและคำแนะนำที่จำเป็นได้อย่างถูกต้องชัดเจน เชื่อถือได้ และเป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการ รวมถึงการเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

๕) **ความเห็นใจและการเอาใจใส่ (Concern/Attentiveness)** หมายถึง การให้ความเอาใจใส่และความเห็นอกเห็นใจของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ด้วยการให้

ความสำคัญและสนใจรับฟังปัญหาและความต้องการที่หลากหลายของประชาชน ให้บริการอย่างมีจิต
สาธารณะ รวมถึงการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและคุณภาพการให้บริการ

๖) การใช้อำนาจ (Control mutuality) หมายถึง ความสัมพันธ์ในเชิงการใช้
อำนาจระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกับผู้รับบริการ ที่เป็นไปตามอำนาจหน้าที่หรือ
อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมาย

๗) ความคุ้มค่าจากการเสียโอกาส (Vulnerability) หมายถึง การยอมรับหรือ
ความเต็มใจของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม ต่อความเสียหายใดๆ หรือการเสีย
โอกาสที่อาจเกิดขึ้นระหว่างที่มีการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม ทั้งที่เป็นความเสียหายหรือการเสีย
โอกาสที่เกิดจากระยะเวลาการดำเนินการ ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการดำเนินการ และผลที่เกิดขึ้นจาก
การดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการเสียชื่อเสียงหรือเสียภาพลักษณ์

๘) ความพึงพอใจ (Satisfaction) หมายถึง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อ
การปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ คุณภาพการให้บริการ/การดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม รวมถึง
ผลของการบริการ/การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

นอกจากนี้ สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ศึกษาสภาพปัญหาความเชื่อมั่นของประชาชน
ในกระบวนการยุติธรรมจากคดีที่น่าสนใจที่ปรากฏจากสื่อมวลชนตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ
และชั้นศาล รวมถึงในชั้นการบังคับโทษ ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความเชื่อมั่นของ
ประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม ประเด็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชน สถิติของกระบวนการ
ยุติธรรมบางตัวที่สะท้อนความเชื่อมั่นการประเมินตัวชี้วัดของต่างประเทศ และได้ศึกษาถึงกฎหมาย ระเบียบ
หรือแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ได้ดำเนินการในปัจจุบันเพื่อจัดการกับปัญหา
ความเชื่อมั่นดังกล่าว นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาแนวทางข้อเสนอเบื้องต้นให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม
ดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งแนวทางในการประเมินตามกรอบตัวชี้วัด
ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม

ทั้งนี้ ที่ประชุมมีมติมอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ ดังนี้

๑) ศึกษา วิเคราะห์ พร้อมทั้งสอบทานปัจจัยที่ก่อให้เกิดประเด็นปัญหา (Factor)
สาเหตุ (Cause) ของปัญหาความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมเพิ่มเติม เพื่อนำไปสู่แนวทาง
การแก้ไขปัญหา (Solution) ที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลใน
กระบวนการยุติธรรม

๒) เสนอแนวทางหรือกลไกการแก้ไขปัญหาความเชื่อมั่นกระบวนการยุติธรรม
อย่างรวดเร็ว (Quick Response) รวมถึงการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม โดยกำหนด
เป็นแผนปฏิบัติการ (Action plan) ที่ชัดเจนให้สอดคล้องกับประเด็นที่ประชาชนขาดความเชื่อมั่นเพื่อสร้าง
ความเข้าใจให้กับประชาชนในสถานการณ์เร่งด่วนและลดทัศนคติเชิงลบที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม

๓) พัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้วัดความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม
โดยคำนึงถึงวิธีการเก็บข้อมูล (Methodology) กลุ่มเป้าหมายที่จะจัดเก็บ (Target) ความถี่ในการจัดเก็บ
เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและเที่ยงตรง โดยให้เปรียบเทียบกับการวัดความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการ
ยุติธรรมในต่างประเทศ

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นข้อเสนอเกี่ยวกับสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติ
หน้าที่ทนายความ สืบเนื่องจาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้รับทราบสภาพปัญหาจากการลงพื้นที่และ
การสะท้อนความเห็นจากหลายภาคส่วนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ จึงได้มอบหมายให้
สำนักงานกิจการยุติธรรมศึกษาสถานการณ์การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ โดยรวบรวมสภาพปัญหาที่เกิด

จากการลงพื้นที่รวมทั้งศึกษาเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสถิติต่าง ๆ สามารถสรุปเป็นสถานการณ์ ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของนายความใน ๔ ประเด็น ได้แก่ สภาพปัญหาและสถิติที่เกี่ยวข้อง กลไก หรือกระบวนการตรวจสอบที่มีในปัจจุบัน (กระบวนการก่อน - ระหว่าง - หลังการเกิดปัญหา) ช่องว่าง (กระบวนการ ก่อน - ระหว่าง - หลังการเกิดปัญหา) ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาที่ต้องดำเนินการในระยะสั้น ระยะเร่งด่วน และที่ต้องดำเนินการสม่ำเสมอ โดยที่ประชุมมีมติมอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ ประธานผู้แทนสภาพนายความ เพื่อประมวลข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของนายความที่กลไกปัจจุบันยังไม่สามารถ แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ โดยใช้กรอบแนวทางการดำเนินงานของสถานการณ์ความเชื่อมั่นในกระบวนการ ยุติธรรม เพื่อหาปัจจัยที่ก่อให้เกิดประเด็นปัญหา (Factor) สาเหตุ (Cause) และแนวทางในการแก้ไขปัญหา (Solution) ที่เหมาะสม รวมทั้งแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว (Quick Response) เพื่อสร้างความเข้าใจ ให้กับประชาชนในสถานการณ์เร่งด่วนและลดปัญหาที่เกิดขึ้นกับการปฏิบัติหน้าที่ของนายความ

(เอกสารหมายเลข ๓)

(๔) คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๗/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๑

สภท. ในฐานะฝ่ายเลขานุการฯ ได้ศึกษาเพิ่มเติมสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อ ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมพร้อมทั้งข้อเท็จจริงของคดีที่อยู่ระหว่างการดำเนินงานของ คณะกรรมการอำนวยการศูนย์อำนวยการติดตามและแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีสำคัญ (ศอตส.) จำนวนทั้งสิ้น ๒๘ คดี และคดีที่มาจากสื่อ ๓๙ คดี ผลการสำรวจความคิดเห็นจากโพลและสื่อต่าง ๆ ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูป ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการพัฒนาเครื่องมือวัดความเชื่อมั่นประสิทธิภาพ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามมติที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ ๖/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ และนำเสนอคณะอนุกรรมการฯ พิจารณาใน ๒ ประเด็น ดังนี้

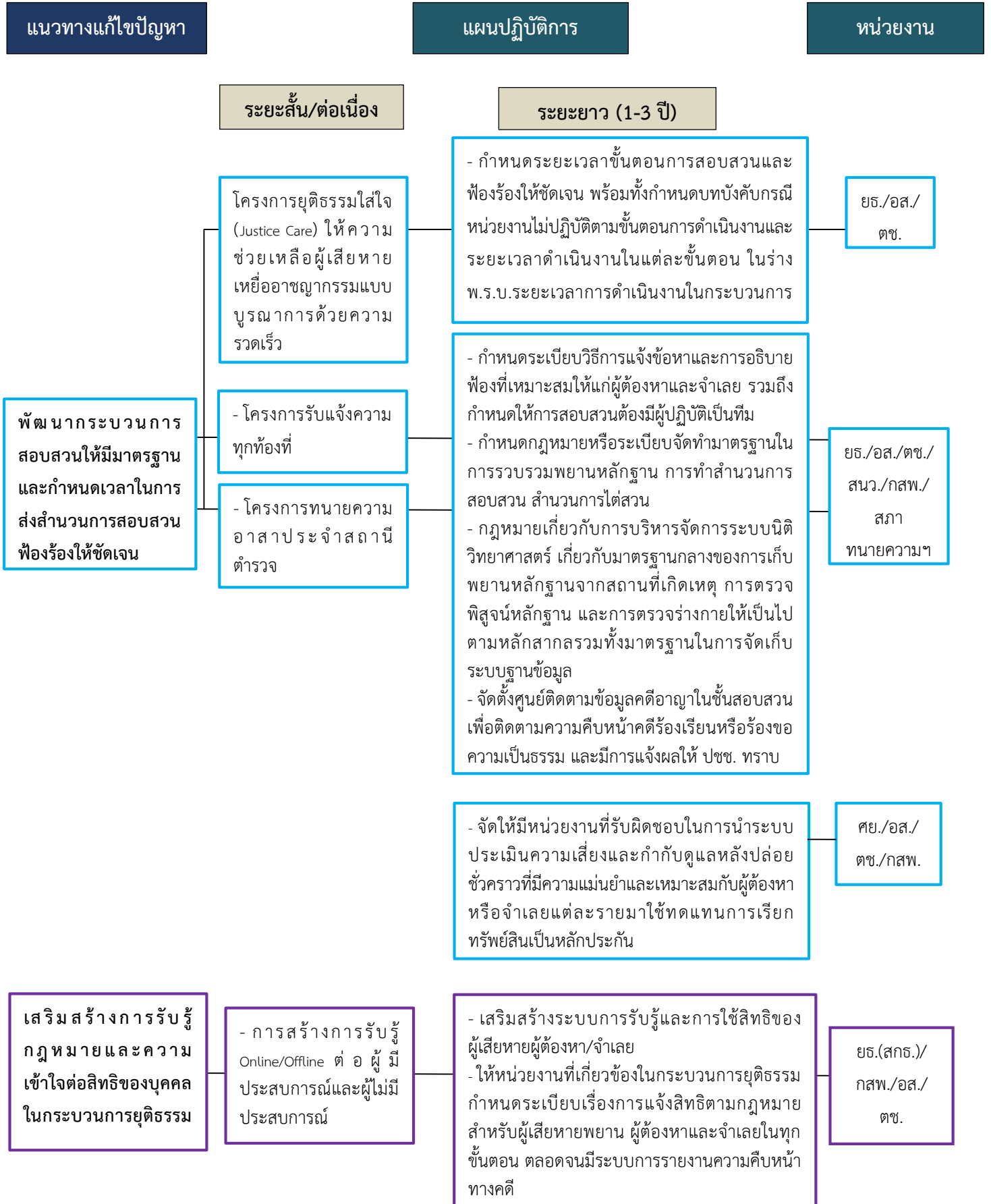
ประเด็นที่ ๑ สถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม ประกอบไปด้วยสภาพ ปัญหา (Factor) และสาเหตุของปัญหา (Cause) ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ (Efficiency)และประสิทธิผล (Effectiveness) จำนวน ๙ ประเด็น แนวทางการแก้ไขปัญหาจำนวน ๔ ด้าน พร้อมแผนปฏิบัติการระยะสั้น/ ต่อเนื่อง (Quick Response) และระยะยาว (๑ - ๓ ปี) ดังนี้

(เอกสารหมายเลข ๔)

สภาพปัญหา (Factor) และสาเหตุของปัญหา (Cause)

แนวทางการแก้ไขปัญหาและแผนปฏิบัติการในระยะต่าง ๆ

ระยะยาว (1-3 ปี)

พัฒนาระบบการตรวจสอบถ่วงดุลภายนอกหน่วยงาน และทบทวนหรือปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง

- สร้างระเบียบการบริหารงานบุคคลเพื่อป้องกันการแทรกแซงหรือครอบงำการใช้ดุลยพินิจในการทำสำนวน มาตรการขจัดวัฒนธรรมองค์กร
- จัดให้มีมาตรการเพื่อคุ้มครองและปฏิบัติต่อผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือจำเลย และพยายามให้เหมาะสม ครอบคลุมและรวดเร็ว

ยธ./ศย./อส./
ตช./กสพ./รท.

การพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย เพื่อประสิทธิภาพในการลงโทษและการบังคับโทษ

- แก้ไขกฎหมายการรื้อฟื้นคดี โดยผ่อนเงื่อนไขความเคร่งครัดและกำหนดแนวทางการรื้อฟื้นกรณีอื่นๆ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการรื้อฟื้นคดีกรณีตัดสินลงโทษผิดคนมากขึ้น
- จัดทำกฎหมายทะเบียนประวัติอาชญากรรม
- นำ Big Data มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ เพื่อทำนายโอกาสหรือความเสี่ยงในการกลับมากระทำความผิดซ้ำของบุคคล รวมถึงการจัดทำโปรแกรมแก้ไขบำบัดผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล
- ปรับปรุงพ.ร.บ.ราชทัณฑ์เกี่ยวกับวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและแก้ไขจัดทำระบบประเมินความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำ
- แก้ไข ป.อ.กำหนดระยะเวลาจำคุกขั้นต่ำก่อนมีสิทธิได้รับการลดวันต้องโทษ การพักการลงโทษ
- จัดให้มีการร่างพ.ร.บ.มาตรการส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษ เพื่อให้มีระบบสงเคราะห์ผู้พ้นโทษหลังปล่อยตัว
- จัดให้มีมาตรการเพื่อลดผลกระทบจากการจับ และ ชัง ที่มีต่อผู้ต้องหา จำเลย และครอบครัว

ยธ. (สทช)/
ศย./อส./
ตช./รท./
พม./สธ.

จัดตั้งโฆษก กระบวนการ ยุติธรรม	พัฒนา เครื่องมือวัด ความเชื่อมั่น ประสิทธิภาพ กระบวนการ ยุติธรรมทาง อาญา

เครื่องมือวัดความเชื่อมั่นประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

สำนักงานกิจการยุติธรรมร่วมกับรองศาสตราจารย์ ดร. ชีระ สินเดชารักษ์ และคณะของสำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดทำโครงการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดวิธีการจัดเก็บข้อมูล และกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากตัวชี้วัด เพื่อกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จากผลการศึกษานำมาซึ่งการกำหนดกรอบตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาออกเป็น ๗ ตัวชี้วัด ได้แก่ ๑. ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (Right and Legal Knowledge) ๒. การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (Effective Crime Control) ๓. กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice) ๔. การกระทำผิดซ้ำลดลง (Reduced Recidivism) ๕. ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม (Appropriate Protection of Victims the Accused) ๖. ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับโดยไม่ได้กระทำผิด (Do not have any Miscarriages of Justice) ๗. ประชาชนเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมอย่างไร (Ensured Trust in Justice)

สำหรับตัวชี้วัดที่ ๗ จะเป็นการวัดความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม โดยตัวชี้วัดดังกล่าว ประกอบไปด้วยประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๘ เรื่อง ได้แก่ ๑. กฎหมายการสืบสวนสอบสวน ๒. กระบวนการสั่งฟ้องคดี ๓. กระบวนการพิจารณาคดี ๔. กระบวนการบังคับโทษ ๕. ระยะเวลาในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ๖. การประเมินต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ๗. การตรวจสอบความโปร่งใสของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ และ ๘. ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมจะได้นำประเด็นคำถามตามกรอบตัวชี้วัดที่ ๗ มาพัฒนาเป็นเครื่องมือวัดความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม โดยจะมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะทำการสำรวจความคิดเห็น ๒ ประเภท คือ ผู้มีประสบการณ์ทางตรง ได้แก่ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งในส่วนกลาง และในระดับภูมิภาค เจ้าหน้าที่ ผู้บริหาร บุคลากร ตลอดจนประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งสิ้น ๑,๒๕๐ คน และ ผู้มีประสบการณ์ทางอ้อม ได้แก่ ประชาชนทั่วไปจำนวน ๑,๒๕๐ คน โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และจากภาคประชาชนใน ๕ ภูมิภาค ๑๐ จังหวัด ๆ ละ ๘๐ คน โดยมีรอบระยะเวลาการจัดเก็บปีละ ๒ รอบๆ ละ ๖ เดือน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและเที่ยงตรงในการวัดความน่าเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม อย่งไรก็ดี

ทั้งนี้ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบแนวทางการแก้ไขปัญหาความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

๑) แนวทางแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ การพัฒนากระบวนการสอบสวนให้มีมาตรฐานและกำหนดเวลาในการส่งสำนวนการสอบสวนฟ้องร้องที่ชัดเจน การเสริมสร้างการรับรู้กฎหมายและความเข้าใจต่อสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม การพัฒนาระบบการตรวจสอบถ่วงดุลภายนอกหน่วยงานและทบพันหรือปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง และการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการลงโทษและการบังคับโทษ พร้อมทั้งแผนปฏิบัติการระยะสั้น/ต่อเนื่อง และระยะยาว โดยเพิ่มเติมแนวทาง อาทิ การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะให้พนักงานสอบสวน การใช้เทคโนโลยีในการติดตามผู้ต้องหาในกระบวนการสอบสวน การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเหยื่อในคดีอาญา เป็นต้น

๒) แนวทางการพัฒนาเครื่องมือวัดความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยให้มีการสำรวจกลุ่มเป้าหมายทั้งผู้มีประสบการณ์โดยตรงและโดยอ้อม และให้ครอบคลุมภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ โดยมีกรอบระยะเวลาดำเนินการวัดความเชื่อมั่นที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ทั้งนี้ ให้ประสาน

ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาทั้งส่วนกลางและภูมิภาคหรือภาคเอกชนเพื่อดำเนินการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม

๓) มอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ ทบทวนสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นพร้อมเสนอ กพยช. พิจารณาและมอบหมายหน่วยงานดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องตามข้อเสนอต่อไป

ประเด็นที่ ๒ สถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ทนายความ
คณะอนุกรรมการฯ ได้ทบทวนและศึกษาข้อเท็จจริงจากการลงพื้นที่ งานวิจัย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลทนายความในปัจจุบันเพิ่มเติม จึงขอเสนอ สภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ โดยสรุปดังนี้

๑. กลไกการกำกับดูแลทนายความในปัจจุบัน

๑.๑ กฎหมายที่ทำหน้าที่กำกับดูแลโดยตรง

(๑) พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ ม. ๓๓ กำหนดห้ามมิให้ผู้ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตหรือขาดจากการเป็นทนายความหรือต้องห้ามทำการเป็นทนายความว่าความในศาลหรือแต่งฟ้องคำให้การฟ้องอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ ฟ้องฎีกา แก่ฎีกา คำร้องหรือคำแถลงอันเกี่ยวกับการพิจารณาคดีในศาลให้แก่บุคคลอื่น เว้นแต่เป็นข้าราชการหรือเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน องค์กรของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือมีอำนาจหน้าที่ให้กระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความและกฎหมายอื่น

(๒) ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. ๒๕๒๙ กำหนดการกำกับดูแลมรรยาทการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความไว้ใน ๕ หมวดสำคัญ ได้แก่ มรรยาทต่อศาลและในศาล มรรยาทต่อตัวความ มรรยาทต่อทนายความด้วยกัน ต่อประชาชนผู้มีอรรถคดี และอื่น ๆ มรรยาทในการแต่งกาย และมรรยาทในการปฏิบัติตามคำสั่งตามกฎหมายและข้อบังคับ

(๓) ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดกระบวนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนและคณะกรรมการสภาทนายความ

๑.๒ การพิจารณาคดีมรรยาททนายความ

(๑) ผู้มีสิทธิร้องทุกข์กล่าวโทษ พ.ร.บ. ทนายความฯ ม. ๖๔ กำหนดให้ผู้มีสิทธิกล่าวหาหรือร้องเรียนทนายความ ได้แก่ ผู้ได้รับความเสียหายหรือทนายความด้วยตนเอง และ ม. ๖๕ กำหนดให้คณะกรรมการมรรยาทฯ เมื่อได้รับแจ้งจากศาล พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนหรือเมื่อความปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาทฯ เมื่อได้รับข้อกล่าวหา ให้คณะกรรมการมรรยาทฯ แต่งตั้งทนายความไม่น้อยกว่าสามคนเป็นคณะกรรมการทำการสอบสวน ทั้งนี้ ผู้เสียหายสามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลในกรณีที่มีการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายอาญาได้ตามปกติ

(๒) การพิจารณาคดีมรรยาททนายความฯ พ.ร.บ. ทนายความฯ หมวด ๗ ประกอบข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาทฯ ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการมรรยาททนายความทำหน้าที่ควบคุมการพิจารณาคดีมรรยาททนายความให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและเที่ยงธรรม โดยมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อทำการสอบสวนเพื่อเสนอต่อประธานกรรมการมรรยาทเพื่อพิจารณาสั่งการ ในกรณีที่คณะกรรมการมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดให้ประธานกรรมการมรรยาททนายความมีคำสั่งไปยังนายกสภาทนายความภายในสามสิบวันเพื่อให้คณะกรรมการทนายความพิจารณา ในกรณีที่ทนายความถูกลงโทษหรือให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๕๒ ทนายความซึ่งถูกลงโทษสามารถอุทธรณ์คำสั่งต่อสภานายกพิเศษได้ โดยคำสั่งของสภานายกพิเศษให้เป็นที่สุด โดยทนายความที่ถูกลงโทษมีสิทธิฟ้องร้องต่อศาลปกครองได้ภายใน ๙๐ วันนับแต่ทราบคำสั่งลงโทษ

๑.๓ โทษผิดมรรยาท พ.ร.บ. ทนายความฯ ม. ๕๒ กำหนดโทษสำหรับทนายความที่ประพฤติมรรยาทไว้ ๓ สถานได้แก่ ภาคทัณฑ์ ห้ามเป็นทนายความไม่เกิน ๓ ปี และลบชื่อออก (สามารถกลับมาเป็นทนายความอีกได้เมื่อพ้น ๕ ปี)

๒. สภาพปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความและการกำกับดูแลทนายความ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลงานศึกษาวิจัย การลงพื้นที่ และข้อเท็จจริงแห่งคดีมรรยาททนายความ สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความที่อาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความและการกำกับดูแล ดังนี้

๒.๑ การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความที่ต้องพิจารณาว่าอยู่ภายใต้กฎหมายและการกำกับดูแลของทนายความหรือไม่

(๑) ลักษณะพฤติกรรมที่สะท้อนการใช้วิชาชีพโดยไม่สุจริต ได้แก่ พฤติกรรมมิได้เป็นการรอดอ้างการเป็นทนายความแต่อาศัยความเป็นทนายความหาประโยชน์ เช่น การเป็นนายหน้าให้กับนายทุนในการทำสัญญาเงินกู้ในระบบ / การอาศัยประโยชน์จากช่องทางกฎหมาย (เช่น ม. ๑๐๐/๒ พ.ร.บ. ยาเสพติดฯ)/ การจัดตั้งองค์กรหรือมูลนิธิด้านสิ่งแวดล้อมแต่ใช้ความเป็นทนายความในการชี้ช่องทางฟ้องร้องต่อผู้ประกอบการและขอรับค่าตอบแทนภายหลัง)

(๒) การใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างชื่อเสียงและประเด็นเคลื่อนไหวทางสังคมของทนายความ

๒.๒ สภาพปัญหาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและการกำกับดูแลทนายความจากผลการศึกษาวิจัย

(๑) การศึกษา เรื่อง การปรับใช้และการตีความข้อบังคับฯ ว่าด้วยมรรยาททนายความฯ ซึ่งศึกษาวิจัยจากแนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการมรรยาททนายความ ในช่วงปี ๒๕๕๓-๒๕๕๗ และการศึกษา เรื่อง แนวทางการพิจารณาคดีความรับผิดทางแพ่งและทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะศึกษากรณีวิชาชีพแพทย์และวิชาชีพทนายความ ได้สะท้อนว่า การกระทำความผิดที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการมรรยาททนายความ จะเป็นเพียงการกำหนดลักษณะการกระทำตามที่กำหนดไว้ในหมวดต่าง ๆ ของข้อบังคับมรรยาททนายความ โดยมีได้มีการกำหนดบทนิยามความหมายของการกระทำหรือความประพฤตินั้น ๆ ไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ในการทำความเข้าใจข้อบังคับดังกล่าวอาจมีความไม่ชัดเจนเกิดขึ้น อีกทั้งบางกรณีอาจมีการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายเคลือบคลุมในสาระสำคัญหลัก ๆ โดยเฉพาะพฤติการณ์หรือการกระทำที่ผิดมรรยาทตามวิชาชีพทนายความได้ โดยไม่มีการอธิบายว่าการกระทำที่ถือว่าเป็นการกระทำผิดมรรยาททนายความดังกล่าวเป็นการกระทำที่มีลักษณะของการกระทำเช่นใด ทำให้การบังคับใช้ข้อบังคับดังกล่าวไม่สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) กระบวนการสอบสวนที่ล่าช้า ไม่มีกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน

(๓) ทนายความยังคงปฏิบัติหน้าที่ได้ แม้จะอยู่ระหว่างการสอบสวน ส่งผลให้ไม่มีวิธีการเพื่อความปลอดภัยให้กับลูกความหรือประชาชนทั่วไป

(๔) โทษไม่มีความหลากหลายเพื่อป้องปรามหรือยับยั้งมิให้ทนายความกระทำผิดในลักษณะที่รุนแรงต่อไป

(๕) ประชาชนไม่มีกระบวนการตรวจสอบสถานะหรือพฤติกรรมของทนายความ

(๖) องค์กรประกอบคณะกรรมการสอบสวน/คณะกรรมการมรรยาทฯ ขาดความ

หลากหลาย

๓. สภาพปัญหาของบุคคลที่มีใช้ทนายความแต่มีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ

จากผลการศึกษาวิจัยประกอบกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามสื่อ พบว่าปัญหาหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ ได้แก่ กรณีบุคคลที่มีใช้ทนายความที่มีลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำที่ทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ และปรากฏเป็นภาพข่าวความเคลื่อนไหวทางสื่อต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษาทางกฎหมายหรือการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในลักษณะที่คล้ายการทำหน้าที่ทนายความ ซึ่ง พ.ร.บ. ทนายความฯ หรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหากับบุคคลเหล่านี้ได้เนื่องจากมีใช้ทนายความและอาจนำมาซึ่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความและสภาพทนายความรวมไปถึงส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม เห็นว่าสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ส่วนสำคัญ ได้แก่ ส่วนที่ ๑ การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความและการกำกับดูแลทนายความ และส่วนที่ ๒ การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลที่ไม่ใช่ทนายความซึ่งไม่อยู่ภายใต้การบังคับของ พ.ร.บ. ทนายความหรือข้อบังคับฯ มรรยาททนายความ แต่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ จึงเห็นควรเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของทั้งสองส่วน ดังนี้

๓.๑ ข้อเสนอแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความและการกำกับดูแลทนายความ

ปัจจุบันสภาพทนายความฯ ถือเป็นองค์กรกำกับดูแลทนายความ ซึ่งหากพิจารณากฎหมายข้อบังคับ รวมถึงกลไกการกำกับดูแลผู้ปฏิบัติหน้าที่ทนายความแล้ว สามารถกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม จากข้อเท็จจริงและผลการศึกษาได้สะท้อนช่องว่างและอุปสรรคที่อาจส่งผลกระทบต่อการกำกับดูแลทนายความบางประการ และเพื่อให้การกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความรวมไปถึงเพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการของสภาพทนายความ จึงเห็นควรเสนอแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้

(๑) ทบทวนหรือปรับปรุงข้อบังคับสภาพทนายความที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดบทนิยามหรือความหมายของการกระทำหรือการประพฤติผิดมรรยาทฯ โดยเฉพาะบทบัญญัติที่ต้องมีการตีความเพื่อให้เกิดความชัดเจน และเผยแพร่เป็นคู่มือให้ทนายความได้รับทราบ รวมทั้งให้ผู้ที่ศึกษาในคณะนิติศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพทนายความและมรรยาททนายความ ซึ่งนอกจากจะทำให้ทนายความมีความเข้าใจข้อบังคับ ลดความเสี่ยงที่จะประพฤติผิดมรรยาทแล้ว ยังป้องกันมิให้ทนายความถูกกล่าวหาหรือร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม

(๒) พัฒนาระบบการบริหารจัดการคดี (Case Management) เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีมรรยาทมีระบบตรวจสอบถ่วงดุล รวดเร็ว ตรวจสอบได้ เช่น การกำหนดระยะเวลาการสอบสวนคดีมรรยาททนายความ การเพิ่มความหลากหลายในองค์ประกอบคณะกรรมการคดีมรรยาททนายความฯ การพัฒนาระบบให้มีการตรวจสอบหรือรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรรยาท (Reporting Procedure)

(๓) ปรับปรุงอัตราโทษให้มีความหลากหลายเพื่อเป็นการป้องปรามหรือเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยมิให้ทนายความปฏิบัติหน้าที่อื่นจะนำมาซึ่งผลกระทบต่อลูกความหรือประชาชน เช่น การกำหนดให้ทนายความหยุดการปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราวในคดีที่เป็นพฤติกรรมร้ายแรงหรือเป็นลักษณะการกระทำที่ผิดกฎหมายอาญา กำหนดให้มีโทษปรับเพื่อเป็นการป้องปรามและลดจำนวนคดีมรรยาทที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดี

(๔) พัฒนาระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบสถานการลงโทษทนายความ การร้องเรียนต่าง ๆ ต่อทนายความ โดยในเบื้องต้น ให้สามารถตรวจสอบได้จากเว็บไซต์ของสภาพทนายความ

เพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อของประชาชนและประชาชนสามารถประเมินหรือคัดกรองผู้มาทำหน้าที่
ทนายความได้ในเบื้องต้น

**๓.๒ ข้อเสนอแนะทางสำหรับบุคคลที่มีใช้ทนายความแต่มีพฤติกรรมหรือการกระทำ
ที่ทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ**

ฝ่ายเลขานุการฯ เห็นควรเสนอคณะอนุกรรมการฯ เพื่อโปรดมีข้อคิดเห็นหรือ
ข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหากรณีบุคคลซึ่งไม่ใช่ทนายความแต่มีลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำในลักษณะที่ทำให้
ประชาชนเข้าใจว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ ดังนี้

(๑) ใช้กลไกตามขั้นตอนของกฎหมายทั่วไป กล่าวคือ เมื่อมีบุคคลได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลดังกล่าว ให้ผู้เสียหายนำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลตาม
ขั้นตอนปกติ

(๒) เห็นควรให้มีกฎหมายใหม่หรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเดิมที่มีอยู่ในปัจจุบัน
เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลบุคคล องค์กรที่มีพฤติกรรมหรือกระทำการในลักษณะที่ทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเป็น
การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมอันจะนำมาซึ่งความเสียหาย
ต่อประชาชน

(๓) มอบหมายให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลบุคคลที่มี
พฤติกรรมหรือกระทำการในลักษณะที่ทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ

ทั้งนี้ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบแนวทางการแก้ไขความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ
ทนายความ ดังนี้

๑) กรณีทนายความ ผู้ที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมในการประกอบวิชาชีพ
พระราชบัญญัติทนายความฯ และข้อบังคับฯ ที่เกี่ยวข้องมีความครอบคลุมในการแก้ไขปัญหาแล้ว อย่างไรก็ตาม
กรณีการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่มีใช้การประกอบวิชาชีพโดยตรง กล่าวคือ การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย
ซึ่งเป็นกรณีที่พระราชบัญญัติทนายความฯ มิได้กำหนดให้อยู่ในอำนาจการกำกับดูแลไว้ ก็เป็นกรณีที่
สภาทนายความอาจจำเป็นต้องพิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องอยู่ในการกำกับดูแลของสภาทนายความ
อย่างน้อยเพียงใด

๒) กรณีบุคคลที่มีใช้ทนายความ แต่ทำการแอบอ้างเป็นทนายความ
สภาทนายความฯ อาจจำเป็นต้องมีมาตรการที่จะยับยั้งพฤติกรรมเช่นว่านั้น เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่
สภาทนายความฯ เอง นอกจากนี้ กรณีผู้ที่ประพฤติตนเช่นทนายความหรือทำให้บุคคลอื่นเข้าใจว่าเป็น
ทนายความ โดยการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย เห็นควรที่สภาทนายความจะได้รับไปพิจารณาว่ามีความจำเป็น
จะต้องขยายขอบเขตการกำกับดูแลการให้คำปรึกษาทางกฎหมายให้ครอบคลุมบุคคลอื่นที่มีใช้ทนายความหรือไม่
โดยต้องคำนึงถึงผู้ที่ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาทางกฎหมายในภาคส่วนอื่นอย่างรอบด้านด้วย

(เอกสารหมายเลข ๕)

**(๕) คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๔
ธันวาคม ๒๕๖๑** ตามที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติได้มีข้อสังเกตมอบหมายให้
คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ดำเนินการศึกษากระบวนการยุติธรรมทั้งระบบตั้งแต่ขั้น
ก่อนพิจารณาคดี ระหว่างการพิจารณาคดี และบังคับโทษ พิจารณหาแนวทางแก้ไขปัญหามาตามข้อค้นพบที่ได้
โดยจะต้องครอบคลุมทั้งด้านเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน/เหยื่อ/จำเลย และประเด็นที่สังคมให้ความสำคัญ และควร
มีกลไกในการชี้แจงข้อเท็จจริงและให้ข้อมูลที่ถูกต้องในการสื่อสารกับประชาชนที่เหมาะสมกับช่วงเวลา และได้
เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๑ เมื่อวันที่

๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๑ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติรับทราบผลการดำเนินงาน และควรกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้ครอบคลุมทุกมิติ ดังนี้

๑. มาตรการกำกับดูแลการนำเสนอเนื้อหาหรือข้อมูลผ่านสื่อของบุคคลกลุ่มต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นการสร้างกระแส ชื่นนำ หรือบิดเบือนอันจะนำมาซึ่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม โดยอาจพิจารณาให้มีหน่วยงานกลางหรือคณะทำงานชี้แจงข้อมูลในประเด็นที่ประชาชนยังไม่มี ความเชื่อมั่นโดยเร็ว

๒. มาตรการกำกับดูแลทนายความที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมในการประกอบวิชาชีพ รวมถึงมาตรการกำกับดูแลบุคคลหรือองค์กรที่ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม

๓. การแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมให้กำหนด เป็นแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการให้ชัดเจน

(เอกสารหมายเลข ๖)

(๖) คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๒ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างครบถ้วน ที่ประชุมจึงได้ทบทวนและขอคำแนะนำสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่น ออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ การยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

สภาพปัญหา เกิดจากข้อจำกัดด้านคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชน จำนวน ๙ ด้าน ได้แก่ ๑. การดำเนินการสอบสวน ฟ้องร้องล่าช้า ๒. การไม่รับแจ้งความ ๓. การตั้งข้อหาหรือกำหนดฐานความผิดไม่ถูกต้องครบถ้วน ๔. การรวบรวมพยานหลักฐาน ๕. การติดตามตัวผู้ทำผิดมาลงโทษ ๖. การใช้ช่องทางกฎหมายประวิงคดี การรับรู้กฎหมาย ๗. การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่โดยมิชอบ ๘. ความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม และ ๙. การกระทำความผิดซ้ำ

แนวทางแก้ไขปัญหา ต้องมีการยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมโดยมีข้อเสนอ จำนวน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. การพัฒนากระบวนการสอบสวนให้มีมาตรฐานและกำหนดเวลาในการส่งสำนวนการสอบสวนฟ้องร้องให้ชัดเจน ๒. เสริมสร้างการรับรู้กฎหมายและความเข้าใจต่อสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ๓. พัฒนาระบบการตรวจสอบถ่วงดุลภายนอกหน่วยงานและทบทวนหรือปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง และ ๔. การพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อประสิทธิภาพในการลงโทษและการบังคับโทษ โดยมีแผนปฏิบัติการระยะสั้นและระยะยาวในแต่ละส่วน

ส่วนที่ ๒ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและตรงกลุ่มเป้าหมาย (Lack of Basic Understanding)

สภาพปัญหา เกิดจากการให้ข้อมูลหรือการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมพื้นฐานยังไม่ทั่วถึงและไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย

แนวทางการแก้ไขปัญหา ต้องมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมพื้นฐานและที่ถูกต้องให้กับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ทั่วถึง และเพิ่มมากขึ้น

ส่วนที่ ๓ การพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสาร ด้านกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case)

สภาพปัญหา เกิดจากสาเหตุสำคัญ ๒ ประการได้แก่ ๑. กระบวนการสังเคราะห์ข่าวสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case) อาจมีการนำเสนอที่ไม่ครบถ้วน ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและผิดพลาดในเนื้อหาสาระของข่าว และ ๒. มีกลุ่มบุคคลต่าง ๆ นำเสนอข้อมูล ความเห็นที่อาจไม่ถูกต้อง ไม่มีความชัดเจน หรือไม่สมบูรณ์ ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและผิดพลาดต่อกระบวนการยุติธรรม

แนวทางแก้ไขปัญหา ต้องมีการพัฒนากลไกหรือเครื่องมือเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับข่าวสารหรือข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case) เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูล ความคืบหน้าการดำเนินงานที่ถูกต้อง รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ เพื่อป้องกันมิให้มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป นอกจากนี้ ยังกำหนดมาตรการเฉพาะกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่อาจนำเสนอข้อมูล ความเห็นที่ไม่ถูกต้อง ไม่มีความชัดเจน หรือไม่สมบูรณ์ ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและผิดพลาดต่อกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ มาตรการเฉพาะสำหรับสื่อมวลชน สำหรับทนายความ สำหรับข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐ และบุคคลหรือองค์กรที่ให้การปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเป็นการเฉพาะ

ทั้งนี้ ที่ประชุมมีมติมอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ ปรับปรุงสภาพปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมแผนปฏิบัติการระยะสั้น/ต่อเนื่องและระยะยาว เพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นทั้ง ๓ ส่วนตามที่ที่ประชุมได้มีความเห็นต่อไป

(เอกสารหมายเลข ๗)

(๗) คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้พิจารณาแนวทางในการจัดการข้อมูลประวัติการกระทำความผิดให้มีข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวน การพิจารณาคดี และเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนให้บุคคลที่มีประวัติเคยกระทำความผิดสามารถกลับคืนสู่สังคม เข้าถึงแหล่งงานภายหลังการพ้นโทษที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของตนได้ โดยเห็นควรให้มีการจัดทำระบบการจัดการประวัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับการจัดเก็บ การเข้าถึงข้อมูล การเปิดเผย การเชื่อมโยงข้อมูลและการใช้ประโยชน์ โดยให้มีการแยกข้อมูลประวัติก่อนพิพากษา (Criminal History) และข้อมูลประวัติหลังศาลพิพากษา (Criminal Conviction) ให้ชัดเจน พร้อมศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมของต่างประเทศว่าข้อมูลใดที่กฎหมายกำหนดให้เปิดเผยได้มากน้อยแค่ไหน อย่างไร และการเข้าถึงข้อมูลสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ในระดับใด รวมถึงประเด็นเรื่องการลบประวัติการกระทำความผิด ซึ่งให้นำแนวทางของต่างประเทศมาปรับใช้ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ และนำเสนอแนวทางการจัดเก็บประวัติอาชญากรรมให้คณะอนุกรรมการฯ พิจารณาจัดทำเป็นร่างกฎหมายเกี่ยวกับระบบการจัดการประวัติการกระทำความผิด การจัดเก็บ การเข้าถึงข้อมูล การเปิดเผย การเชื่อมโยงข้อมูลและการใช้ประโยชน์ โดยให้มีการแยกข้อมูลประวัติก่อนพิพากษา และข้อมูลประวัติหลังศาลพิพากษา รวมทั้งการลบประวัติการกระทำความผิด และการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวให้มีความชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสังคมและเพื่อให้ผู้เคยมีประวัติการกระทำความผิดได้เข้าถึงแหล่งงานภายหลังการพ้นโทษที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของตน และเป็นไปตามมาตรฐานสากล

(เอกสารหมายเลข ๘)

(๘) คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๒ พิจารณาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขสถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม ทั้ง ๓ ส่วน โดยคณะกรรมการฯ รับทราบและมอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ เพิ่มเติมประเด็นข้อสังเกตของกรรมการในเรื่องสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไข พร้อมทั้งให้ฝ่ายเลขานุการฯ แจ้งเวียนกรรมการเพื่อพิจารณากรณีมีความเห็นเพิ่มเติม และส่งกลับไปยังฝ่ายเลขานุการภายใน ๑๐ วัน เพื่อฝ่ายเลขานุการฯ จะได้จัดทำเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์นำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีต่อไป ทั้งนี้ เมื่อครบกำหนดระยะเวลา ๑๐ วัน เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๒ ไม่มีกรรมการท่านใดมีข้อสังเกตเพิ่มเติม (เอกสารหมายเลข ๙)

๒.๒ การดำเนินการร่วมกันผ่านการประชุมหารือระหว่างกระทรวงยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน ๒ ครั้ง

(๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้มอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมจัดการประชุมหารือร่วมกับเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม อัยการสูงสุด และนายกฤษฎายความฯ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑ เพื่อร่วมหารือถึงปัญหา กลไกป้องกัน และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยที่ประชุมได้พิจารณาสภาพปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมทั้ง ๔ ด้าน พร้อมทั้งแผนปฏิบัติการระยะสั้น/ต่อเนื่อง และระยะยาว ตามที่คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ได้ให้ความเห็นชอบ และได้สะท้อนสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขที่สำคัญเพิ่มเติมหลายประการ เช่น การพัฒนาความร่วมมือในกระบวนการสอบสวนระหว่างพนักงานอัยการและพนักงานตำรวจ การนำเสนอข้อมูลความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมหรือการพิจารณาคดี รวมไปถึงการให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายของทนายความและที่ไม่ใช่ทนายความที่อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมหรือการพิจารณาคดี การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้กับประชาชน โดยที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบสภาพปัญหา ๙ ประเด็นและแนวทางแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมทั้ง ๔ ด้าน พร้อมทั้งแผนปฏิบัติการระยะสั้น/ต่อเนื่อง และระยะยาว และมอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมรวบรวมและประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้ไปปรับปรุงสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขให้มีความครบถ้วน ชัดเจน และเสนอผู้แทนหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุม และคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและบังคับใช้พิจารณาโดยเร็ว รวมทั้งรายงานแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมพิจารณาภายในวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒ ก่อนเสนอนายกรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

(เอกสารหมายเลข ๑๐)

(๒) กระทรวงยุติธรรมโดยสำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะฝ่ายเลขานุการฯ ได้ปรับปรุงสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามาที่ได้รับจากการประชุมหารือแนวทางสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม ครั้งที่ ๑ และเสนอไปยังคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๒ ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ ได้มีมติเห็นชอบให้ฝ่ายเลขานุการฯ ไปดำเนินการปรับปรุงสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมตามข้อสังเกตของคณะอนุกรรมการฯ ในการนี้ สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ประมวลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมจากการประชุมหารือต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงสภาพปัญหาและข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในแต่ละส่วนเรียบร้อยแล้ว จึงได้นำเสนอสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา

สถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมใน ๓ ส่วนพร้อมแผนปฏิบัติการระยะสั้นและระยะยาว เสนอประชุมหารือแนวทางการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ครั้งที่ ๒ ร่วมกับเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม อัยการสูงสุด และนายกสภานายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ โดยมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

ส่วนที่ ๑ การยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

สภาพปัญหา เกิดจากข้อจำกัดด้านคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชน จำนวน ๙ ด้าน ได้แก่ ๑. การดำเนินการสอบสวน ฟ้องร้องล่าช้า ๒. การไม่รับแจ้งความ ๓. การตั้งข้อหาหรือกำหนดฐานความผิดไม่ถูกต้องครบถ้วน ๔. การรวบรวมพยานหลักฐาน ๕. การติดตามตัวผู้ทำผิดมาลงโทษ ๖. การใช้ช่องทางกฎหมายประวิงคดี การรับรู้กฎหมาย ๗. การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่โดยมิชอบ ๘. ความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม และ ๙. การกระทำความผิดซ้ำ

แนวทางแก้ไขปัญหา ต้องมีการยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรม โดยมีข้อเสนอ จำนวน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑. การพัฒนากระบวนการสอบสวนให้มีมาตรฐานและกำหนดเวลาในการส่งสำนวนการสอบสวนฟ้องร้องให้ชัดเจน ๒. เสริมสร้างการรับรู้กฎหมายและความเข้าใจต่อสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ๓. พัฒนาระบบการตรวจสอบถ่วงดุลภายนอกหน่วยงาน และ ทบทวนหรือปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง และ ๔. การพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อประสิทธิภาพในการลงโทษและการบังคับโทษ

ส่วนที่ ๒ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและตรงกลุ่มเป้าหมาย (Lack of Basic Understanding)

สภาพปัญหา เกิดจากการให้ข้อมูลหรือการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมพื้นฐานยังไม่ทั่วถึงและไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย

แนวทางการแก้ไขปัญหา ต้องมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมพื้นฐานและที่ถูกต้องให้กับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ทั่วถึง และเพิ่มมากขึ้น

ส่วนที่ ๓ การพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารด้านกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case)

สภาพปัญหา เกิดจากสาเหตุสำคัญ ๒ ประการ ได้แก่ ๑. กระบวนการสังเคราะห์ข่าวสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case) อาจมีการนำเสนอที่ไม่ครบถ้วน ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและผิดพลาดในเนื้อหาสาระของข่าว และ ๒. มีกลุ่มบุคคลต่าง ๆ นำเสนอข้อมูล ความเห็นที่อาจไม่ถูกต้อง ไม่มีความชัดเจน หรือไม่สมบูรณ์ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและผิดพลาดต่อกระบวนการยุติธรรม

แนวทางแก้ไขปัญหา ต้องมีการพัฒนากลไกหรือเครื่องมือเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับข่าวสารหรือข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case) เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูล ความคืบหน้าการดำเนินงานที่ถูกต้อง รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ เพื่อป้องกันมิให้มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป นอกจากนี้ยังกำหนดมาตรการเฉพาะกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่อาจนำเสนอข้อมูล ความเห็นที่ไม่ถูกต้อง ไม่มีความชัดเจน หรือไม่สมบูรณ์ ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและผิดพลาดต่อกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ มาตรการเฉพาะสำหรับสื่อมวลชน สำหรับ ทนายความ สำหรับข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐ และบุคคลหรือองค์กรที่ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ ในส่วนข้อเสนอในการปรับปรุงพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘

กรณีการให้ทุนความยุติธรรมการปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราวในคดีที่เป็นพฤติกรรมร้ายแรงหรือเป็นลักษณะการกระทำที่ผิดกฎหมายอาญา และกรณีมีข้อสงสัยว่ามีการกระทำความผิดและการกระทำเช่นนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหาย สามารถสั่งให้มีการยุติการกระทำหรือการเผยแพร่หรือนำเสนอความเห็นนั้นได้ หากไม่หยุดให้ถือว่า เป็นการกระทำที่ผิดมรรยาทนายความ ผู้แทนสภานายความเห็นว่า เป็นข้อเสนอที่จะช่วยป้องกันมิให้ นายความประพฤติผิดมรรยาทเพิ่มมากขึ้น แต่ควรจะได้ศึกษาถึงแนวทางการกำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ให้ ความครบถ้วนรอบด้าน

ทั้งนี้ ที่ประชุมได้พิจารณาและมีมติมอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมปรับปรุงสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะพร้อมแผนปฏิบัติการระยะสั้น/ต่อเนื่อง ระยะยาวตามที่ข้อเสนอแนะจากที่ประชุม โดยจัดทำหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อรายงานผลการดำเนินงานดังกล่าว ความยาวไม่เกิน ๓ แผ่นครึ่ง โดยให้มีแผนภาพ บทสรุป (summary) รายงานฉบับสมบูรณ์ และแนบโครงการหรือแผนปฏิบัติการ แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมและครบถ้วน เพื่อให้หน่วยงานอื่น ๆ สามารถนำรายงานไปต่อยอดไป ใช้ประโยชน์ได้

(เอกสารหมายเลข ๑๑)

๒.๓ การดำเนินการร่วมกับผู้แทนสมาคมและสภาวิชาชีพด้านสื่อมวลชน

สำนักงานกิจการยุติธรรมได้หารือกับผู้แทนสมาคมและสภาวิชาชีพด้านสื่อมวลชนเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๒ เพื่อรับฟังแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชนต่อสถานการณ์ความเชื่อมั่นใน กระบวนการยุติธรรมและแนวทางการแก้ไขปัญหาตามที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ มอบหมายโดยผู้แทนสมาคมและสภาวิชาชีพสื่อมวลชนที่เข้าร่วมการหารือ ประกอบด้วย นายชวรงค์ ลิ้มปัทมปาณี ประธานสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ นายปารเมศ เหล็กเพ็ชร นายกสมาคมนักข่าว และ นายโกศล สงเนียม นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย โดยผู้แทนสมาคมและ สภาวิชาชีพดังกล่าวได้ สะท้อนสภาพปัญหาและให้ข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวสารและข้อมูลของกลุ่มสื่อมวลชน ซึ่งข้อเสนอแนะของผู้แทนสมาคมและสภาวิชาชีพสอดคล้องกับข้อเสนอระยะสั้น สามารถสรุปได้ ดังนี้

สภาพปัญหา

(๑) การนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร หรือแม้แต่คลิปภาพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีหรือ กระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ข้อมูลที่เผยแพร่จะมาจาก ๒ ส่วนสำคัญ คือ เจ้าของข้อมูลหรือคลิปภาพ และ “คนในกระบวนการยุติธรรม” ควรพิจารณาถึงมาตรการหรือกลไกกำกับดูแลบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม เกี่ยวกับการให้ข้อมูลหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับคดีหรือกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะบุคคลที่ไม่ได้มี ความเกี่ยวข้องกับคดี

(๒) การนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เช่น คดีอาชญากรรม สื่อต้องใช้ความรู้ ความสามารถในการตีความกฎหมายและเนื้อหาต่าง แต่สื่อไม่มีแหล่งข่าวด้านกฎหมายและกระบวนการ ยุติธรรมที่จะสามารถติดต่อหรือให้ข้อมูลได้โดยตรง เพราะฉะนั้น สื่อจะพยายามติดต่อทนายความ หรือบุคคล ใดก็ตามที่สามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ได้ โดยไม่มีกระบวนการกลั่นกรองก่อนนำเสนอสู่สาธารณะ ชนแต่อย่างใด

(๓) การนำเสนอข่าวสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม หรือคดี ความที่อยู่ในขั้นตอนต่าง ๆ ปัญหาประการหนึ่งของสื่อคือไม่มีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวจึง เป็นข้อจำกัดประการหนึ่งในการนำเสนอข้อมูลหรือข่าวสารออกไป

ข้อเสนอแนะ

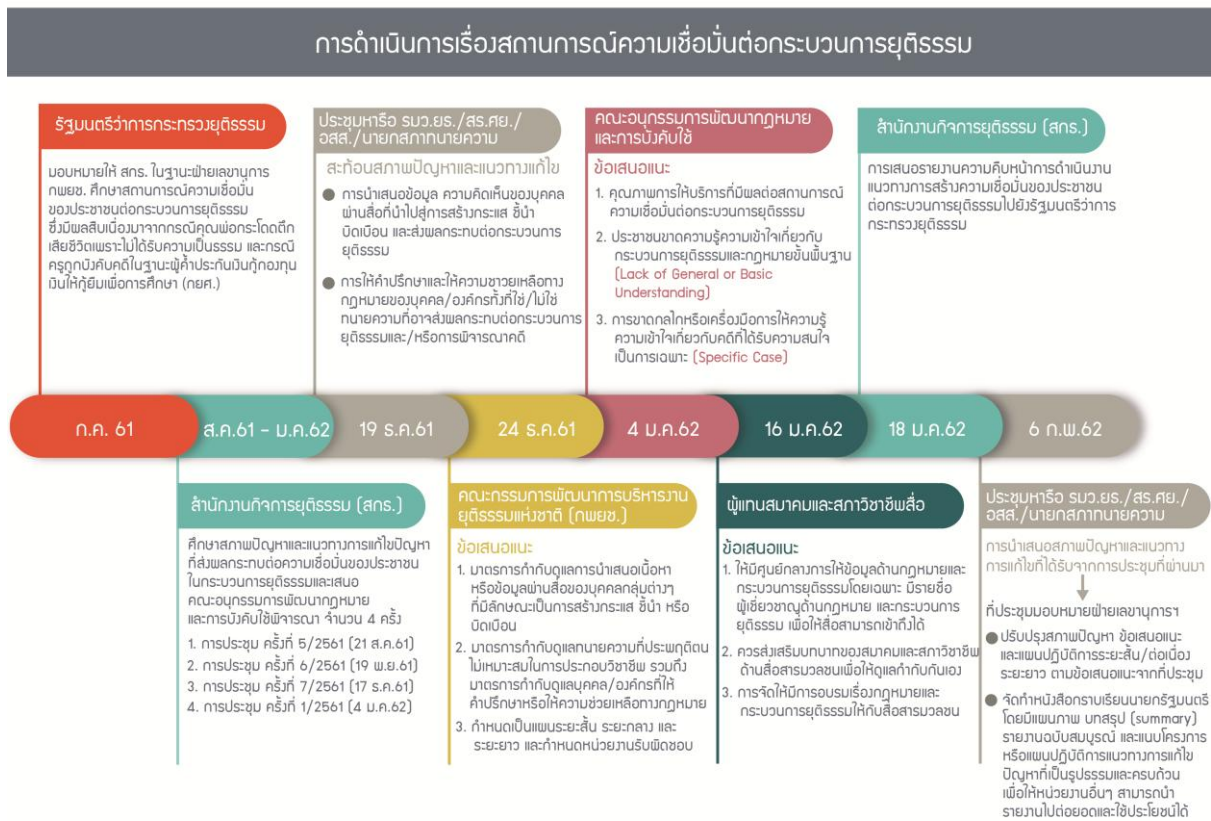
(๑) ควรมีแหล่งข่าวที่สามารถที่จะติดต่อสอบถามได้โดยตรง และรวดเร็ว เพื่อมีให้สื่อต้องไปติดต่อแหล่งข่าวเอง หรือควรมีตัวแทนของกระบวนการยุติธรรมในสาขาต่าง ๆ หรือโฆษกที่พร้อมจะสื่อสารให้ข้อมูลกับสื่อได้ โดยอาจเป็นศูนย์กลางประสานงานเพื่อให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชน

(๒) ควรให้มีการจัดฝึกอบรมหรือให้ความรู้ด้านกฎหมายให้กับสื่อมวลชน เพื่อให้สื่อสามารถที่จะทำการตรวจสอบหรือชั่งน้ำหนักข่าวสารที่จะนำเสนอได้เอง (check and balance) โดยอาจมีการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกับสมาคมหรือสภาวิชาชีพสื่อ

(๓) เห็นควรให้มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดมาตรการกำกับดูแลข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับการขอมูลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมเพื่อมิให้มีการเผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสารที่กระทบต่อกระบวนการยุติธรรมในเชิงลบ

(๔) ควรส่งเสริมบทบาทของสมาคมหรือสภาวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของกลไกการกำกับดูแลสื่อด้วยตนเอง

(เอกสารหมายเลข ๑๒)

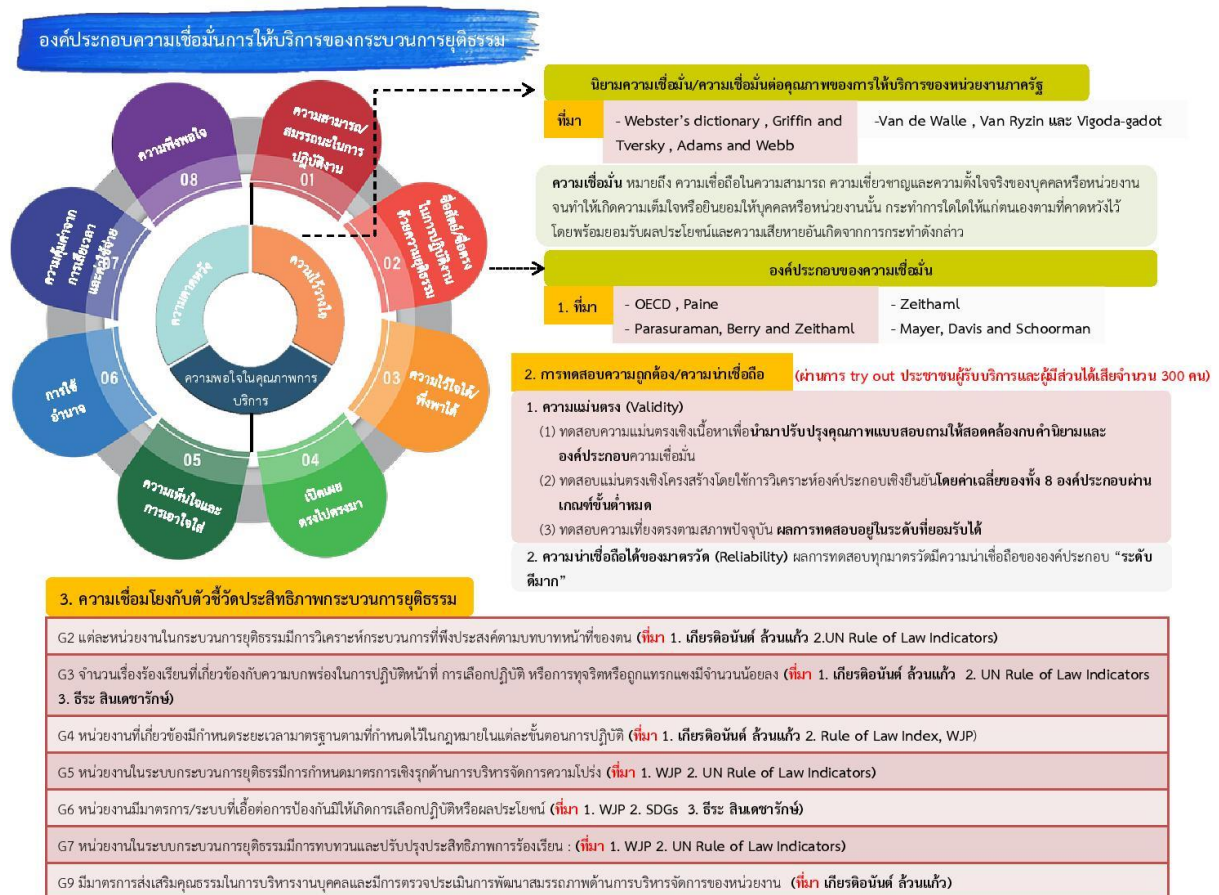

แผนภาพที่ ๒ สรุปการดำเนินงาน เรื่อง สถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม

๓. ผลการดำเนินงานสถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม : นิยาม สภาพปัญหา และข้อเสนอแนวทางแก้ไข

๓.๑ คำนิยาม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม สามารถสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่น หมายถึง ความเชื่อถือในความสามารถ ความเชี่ยวชาญและความตั้งใจจริงของ บุคคล หรือหน่วยงาน จนทำให้เกิดความเต็มใจหรือยินยอมให้บุคคลหรือหน่วยงานนั้น กระทำการใดใดให้แก่ ตนเองตามที่คาดหวังไว้ โดยพร้อมยอมรับผลประโยชน์และความเสียหายอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว ซึ่งในการกำหนดองค์ประกอบความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม พิจารณาถึงองค์ประกอบและมิติของความ เชื่อมั่นจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับคำจำกัดความของ “ความเชื่อมั่น” สามารถสรุปเป็น องค์ประกอบของความเชื่อมั่นที่มีต่อการให้บริการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้ ๘ องค์ประกอบ คือ (๑) ความสามารถ/สมรรถนะในการปฏิบัติงาน (Competence) (๒) ความซื่อสัตย์/ซื่อตรงในการ ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม (Integrity) (๓) ความไว้วางใจได้/พึ่งพาได้ (Dependability/Reliability) (๔) การเปิดเผยตรงไปตรงมา (Openness) (๕) ความเห็นใจและการเอาใจใส่ (Concern/Attentiveness) (๖) การใช้อำนาจ (Control mutuality) (๗) ความคุ้มค่าจากการเสียโอกาส (Vulnerability) และ (๘) ความพึงพอใจ (Satisfaction)

แผนภาพที่ ๓ นิยามและองค์ประกอบของความเชื่อมั่น

๓.๒ สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไข

สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ศึกษาสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมพร้อมทั้งข้อเท็จจริงของคดีที่อยู่ระหว่างการดำเนินงานของคณะกรรมการอำนวยการศูนย์อำนวยการติดตามและแก้ไขปัญหาการดำเนินคดีสำคัญ (ศอตส.) จำนวนทั้งสิ้น ๒๘ คดี ได้แก่ คดีนายเปรมชัย/คดีบอสกระทิงแดง/คดีทุจริต พม. /คดีสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่น/ คดีบุกรุกที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติสิรินาถ/คดีบาทลัน/คดีไฟไหม้รถบรรทุก/คดีทุจริตสร้างสน./คดีน้องหญิง/คดีทับลาน/คดีน้องน้ำหวาน/คดีโกงข้อสอบนายสิบ/คดีค้ำมนุษย์จากร้านเดอะเบสท์/คดีการยึดทรัพย์ป่าตอย/คดีฆาตกรรมกำนันอำเภอเวียงแก่น/ปล้นเต็นท์รถยนต์มือสอง/คดีมีเงินท.รัฐเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์/คดีวิคตอเรีย ซีเครท/คดีเงินทอนสำนักพระพุทธศาสนา/คดีเรียกค่าไถ่สาวจีน/คดีปลอมเครื่องหมายการค้า/คดีพิเศษที่ ๑๑/๒๕๕๙/คดีปล่อยกู้ธ.กรุงไทย/คดีนายทหารกระทำชำเราเด็กชาย/คดีแปรรูปไม้เถื่อนมูหลาน/คดีบุกรุกป่าภูเรือ/คดีโกงเงินตำรวจ จว.เลย/คดีน้ำเพียงดิน และคดีที่มาจากสื่อ ๓๙ คดี ได้แก่ คดีเด็กถูกรุมข่มขืนในร้านเกม/คดีโจรกระชากสร้อย/คดีสาวถูกข่มขืนแต่ตำรวจหาว่าสมยอม/ดาบตำรวจ สน.พหลโยธินไม่รับแจ้งความ/คดีตำรวจไม่รับแจ้งความสาวอังกฤษถูกข่มขืนบนเกาะเต่า/คดีพ่อโหดตึก/คดีนายห้างทอง/คดีเกาะเต่า/คดีห่วย ๓๐ ล้าน/คดีลูกสาววัย ๑๖ ถูก ๓ โจ้ลูกผู้มีอิทธิพลรุมโทรม คดีไม้คืบ/คดีโจ ด่านช้าง/คดีวิสามัญหนุ่มแหกด่านจังหวัดภูเก็ต/คดีวิสามัญนายชัยภูมิ ป่าแส/คดีตำรวจซ้อมผู้ต้องหาให้รับสารภาพ/คดีเอมี/คดีอุ้มหายนายสมชาย/คดีเพชรซาอุ/คดียัดยาพ่อค้าส้มตำ/คดีอัยการรับสินบน/คดีข้าราชการปง.รับสินบน/คดีหมูแฮม/คดีแพรวา/คดีนายสมศักดิ์/คดีอดีตผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีการับสินบน/คดีราชทัณฑ์ไล่ออกข้าราชการ ๘ ราย และ ๓ ราย/คดีไล่ออกจนท. ๒ ราย/คดีป่าทุบรถ/คดีนศ.หนุ่มถูกฆ่าป่าตอชิงไอโฟน/คดีบังฮิม/คดีมิกซ์ ธีรศักดิ์หลงจี/คดีหนุ่มควบซูปเปอร์ไบค์ขึ้นทางด่วนอ้างไม่รู้กฎหมาย/คดีเก็บขยะ"ซีดีเก่าชาย"/คดีมายเมทเนททำคลิปนำเหรียญของ ๑๐ ประเทศมาวางที่รางรถไฟ/คดีพิพาทที่ดินชาวเลราวไร่/คดี 'ลุงเผ่าอาชา' บุกรุกป่าสงวน/คดีหลอกชาวบ้านกู้เงินคนละ ๒ แสน รวมมูลค่า ๖๕ ล้าน ประชานฯ เชิดเงินหนี/คดียายขายข้าวหมากถูกสรรพสามิตจับเรียกปรับ ๕ หมื่น/คดีแม่ร้องลูกถูกเพื่อนจุดไฟเผาคดีไม้คืบ/คดีตายายเก็บเห็ด รวมไปถึงผลการสำรวจความคิดเห็นจากโพล และสื่อต่าง ๆ รวมไปถึงข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องและนำเสนอผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม จึงขอสรุปสาระสำคัญของสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมใน ๓ ส่วนพร้อมแผนปฏิบัติการระยะสั้น/ต่อเนื่อง และระยะยาวโดยมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

ตารางที่ ๑ สาเหตุและที่มาของสภาพปัญหา

กรอบการพัฒนา	ผลการวิเคราะห์สาเหตุ
ส่วนที่ ๑ การยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน	
- การดำเนินการสอบสวน/ฟ้องร้องล่าช้า	ขาดกระบวนการในการเร่งรัดตรวจสอบและติดตาม/ละเว้นปฏิบัติหน้าที่/มีพยานหลักฐานเป็นจำนวนมาก/ปริมาณคดีมาก/การมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องและระบบพ้อง/ขาดกำลังคน/การสั่งสอบสวนเพิ่มเติม/การหนีประกันตัว
- การไม่รับแจ้งความ	ปัญหาเรื่องเขตอำนาจการสอบสวนคดี/ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่/ปริมาณคดีมาก/ขาดกำลังคน/ไม่มีระบบเทคโนโลยีในการจัดการที่

กรอบการพัฒนา	ผลการวิเคราะห์สาเหตุ
	ตี/ใช้ดุลพินิจไม่ถูกต้อง/ขาดพยานหลักฐาน
- การตั้งข้อหาหรือกำหนดฐานความผิดไม่ถูกต้องครบถ้วน	ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่/พนักงานสอบสวนจับใหม่ขาดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่/อิทธิพลแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่/การฟ้องผิดตัว
- การรวบรวมพยานหลักฐาน	ขาดมาตรฐานกลางในการเก็บพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุ/ขาดความเป็นอิสระในการรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่/ไม่มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยเพียงพอ/ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการเก็บรวบรวมและตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์/เจ้าหน้าที่ขาดความรู้/รวบรวมไม่ครบ/ขาดการเชื่อมโยงข้อมูล/การขอข้อมูลหรือสัมภาษณ์ผู้เสียหายที่เป็นเด็กและผู้เกี่ยวข้องที่นำไปสู่การระบุตัวตนของเด็ก
- การติดตามตัวผู้ทำผิดมาลงโทษ	ขาดการประสานการทำงานและการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ขาดการบูรณาการเรื่องการออกหมายจับและการติดตามตัว/ขาดมาตรการขั้นตอนกระบวนการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีที่ชัดเจน/อิทธิพลแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่/ขาดการจัดทำแผนรองรับเรื่องการบูรณาการหมายต่างๆ
- การใช้ช่องทางกฎหมายประวิงคดี/การรับรู้กฎหมาย	ขาดมาตรฐานกลางในการสอบสวน/ขาดการกำหนดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน/เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนประโยชน์/คู่กรณีอีกฝ่ายไม่รู้กฎหมาย/อิทธิพลแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่
- การใช้อำนาจของ จนท. โดยมีชอบ	กฎหมายกำหนดบทลงโทษต่ำ/ขาดกลไกการตรวจสอบจากภายนอกหน่วยงาน/การปราบปรามไม่จริงจัง ล่าช้า/ต้องการผลประโยชน์ตอบแทน/ซอมผู้ต้องหาเพราะเชื่อว่าทำผิดจริงแต่ไม่ยอมสารภาพ/ยึดข้อหา/ยึดของกลาง/การตั้งด่านโดยมิชอบ
- ความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม	หลักเกณฑ์การประกันตัวยังไม่เอื้อต่อผู้มีรายได้น้อย/ระบบอุปถัมภ์เส้นสาย พวกพ้อง/คนรวยมีเงินในการวิ่งเต้นต่อสู้คดี/คู่กรณีอีกฝ่ายไม่รู้กฎหมาย/เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนประโยชน์/ผู้ต้องขังถูกอายัดตัวต่างเขตอำนาจศาล
- การกระทำความผิดซ้ำ	ขาดโอกาสในสังคม/การบำบัดฟื้นฟูไม่ตรงตามพฤติกรรมครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ ประวัติการศึกษาของผู้ต้องหา
ส่วนที่ ๒ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและตรงกลุ่มเป้าหมาย (Lack of Basic Understanding)	
การให้ข้อมูลหรือการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมพื้นฐานยังไม่ทั่วถึงและไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย	-

กรอบการพัฒนา	ผลการวิเคราะห์สาเหตุ
ส่วนที่ ๓ การพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารด้านกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Cases)	
- กระบวนการสังเคราะห์ข่าวสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case) อาจมีการนำเสนอที่ไม่ครบถ้วน ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและผิดพลาดในเนื้อหาของข่าว - มีกลุ่มบุคคลต่าง ๆ นำเสนอข้อมูลความเห็นที่อาจไม่ถูกต้อง ไม่มีความชัดเจน หรือไม่สมบูรณ์ ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและผิดพลาดต่อกระบวนการยุติธรรม	-

*** หมายเหตุ**

ส่วนที่ ๑ การยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน
 ส่วนที่ ๒ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและตรงกลุ่มเป้าหมาย (Lack of Basic Understanding) และส่วนที่ ๓ การพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารด้านกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Cases) มีที่มาจาก

๑. คดีที่อยู่ระหว่างการดำเนินงานของ คอตส. จำนวนทั้งสิ้น ๒๘ คดี และคดีที่มาจากสื่อ ๓๙ คดี
๒. ผลการสำรวจความคิดเห็นจากโพลและสื่อต่าง ๆ
๓. ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องทั้งจากคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมและคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย
๔. การประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้และคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ
๕. การประชุมหารือแนวทางการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมร่วมกับสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และสภาพนายความฯ
๖. การประชุมหารือร่วมกับผู้แทนสมาคมและสภาวิชาชีพสื่อมวลชน เรื่อง สถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม

ตารางที่ ๒ ข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม

สภาพปัญหา	ข้อเสนอ
ส่วนที่ ๑ การยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน	
- การดำเนินการสอบสวน/ฟ้องร้องล่าช้า - การไม่รับแจ้งความ - การตั้งข้อหาหรือกำหนดฐานความผิดไม่ถูกต้องครบถ้วน - การรวบรวมพยานหลักฐาน - การติดตามตัวผู้ต้องหาตามโทษ - การใช้ช่องทางกฎหมายประวิงคดี/การรับรู้กฎหมาย - การใช้อำนาจของ จนท. โดยมีขอบ - ความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม - การกระทำความผิดซ้ำ	- โครงการยุติธรรมใส่ใจ (Justice Care) ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายเหยื่ออาชญากรรมแบบบูรณาการ (ยธ.) - โครงการรับแจ้งความทุกท้องที่ พร้อมกำหนดวิธีการประเมินผลและตรวจสอบกรณีไม่รับแจ้งความ (ตร.) - โครงการทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจ (สภาพทนายความ) - นำระบบ CRIMES มาใช้ในการลงรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน การรับคำร้องทุกข์ และเชื่อมโยงข้อมูล ระหว่างสถานีตำรวจทั่วประเทศ (ตร.) - จัดให้มีมาตรการห้ามบุคคลที่มีใจ จนท. ในกระบวนการพิจารณาคดีขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายที่เป็นเด็กและผู้เกี่ยวข้อง (ตร.) - กำหนดระยะเวลาขั้นตอนการสอบสวนและฟ้องร้องให้ชัดเจนพร้อมบทบังคับกรณีหน่วยงานไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงานและระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนในร่างพ.ร.บ.ระยะเวลาฯ (ทุกหน่วยงาน) - เพิ่มบุคลากรด้านการสอบสวนและเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับพนักงานสอบสวน/เทคโนโลยี (ตร.) - จัดให้มีศูนย์ติดตามข้อมูลคดีอาญาในชั้นสอบสวน และมีการแจ้งผลให้ ปชช. ทราบ (ตร.) - พัฒนารอบความร่วมมือในกระบวนการสืบสวนสอบสวนระหว่างอัยการและตำรวจในคดีที่มีความสำคัญ (ตร./อส.) - ร่างแก้ไขเพิ่มเติมป.วิ.อ. กำหนดเวลาส่งสำนวนการสอบสวนของ พงส. ให้แก่อัยการ/การใช้เทคโนโลยีในกระบวนการสอบสวน (การบันทึกภาพและเสียง) การห้ามมิให้นำตัวผู้ถูกจับ/ผู้ต้องหา/เด็กออกแถลงข่าว/การยื่นคำร้องทุกข์ทางไปรษณีย์/การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน (ตร./อส./สคก.) - ร่างพ.ร.บ.การสอบสวนคดีอาญา ให้ผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อ พงส. ในเขตท้องที่ใดก็ได้ (ตร./สคก.) - กำหนดระเบียบวิธีการแจ้งข้อหาและการอธิบายฟ้องที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องหาและจำเลย รวมถึงกำหนดให้การสอบสวนต้องมีผู้ปฏิบัติเป็นทีม (ตร.) - กำหนดกฎหมายหรือระเบียบจัดทำมาตรฐานในการรวบรวมพยานหลักฐาน การทำสำนวนการสอบสวน (ตร.) - กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบนิติวิทยาศาสตร์มาตรฐานกลางของการเก็บพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุ การ

สภาพปัญหา	ข้อเสนอ
	ตรวจพิสูจน์หลักฐาน รวมทั้งมาตรฐานในการจัดเก็บระบบฐานข้อมูล (ตร./สนว.) - จัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำระบบประเมินความเสี่ยงและกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราวที่มีความแม่นยำและเหมาะสมกับผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละรายมาใช้ทดแทนการเรียกทรัพย์สินเป็นหลักประกัน (ตร./ศย.) - จัดให้มีศูนย์ช่วยเหลือเหยื่อในคดีอาญา (ตร./อส.) - นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการป้องกันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำ (ตร.) - นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบูรณาการหมายจับ/หมายค้นและการติดตามตัวผู้ต้องหา ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ตร.) - การสร้างการรับรู้ Online/Offline ต่อผู้มีประสบการณ์และผู้ไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนผู้มีอรรถคดี (ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม) - เสริมสร้างระบบการรับรู้และการใช้สิทธิของผู้เสียหายผู้ต้องหา/จำเลย (ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม) - ให้องค์กรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมกำหนดระเบียบเรื่องการแจ้งสิทธิตามกฎหมายสำหรับผู้เสียหายพยาน ผู้ต้องหา และจำเลยในทุกขั้นตอน ตลอดจนมีระบบการรายงานความคืบหน้าทางคดี (ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม) - สร้างระเบียบการบริหารงานบุคคลเพื่อป้องกันการแทรกแซงหรือครอบงำการใช้ดุลยพินิจในการทำสำนวน มาตรการขจัดวัฒนธรรมองค์กร (กสพ./ยธ.) - จัดให้มีมาตรการเพื่อคุ้มครองและปฏิบัติต่อผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย และพยานให้เหมาะสม ครอบคลุมและรวดเร็ว /รวมถึงมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นเด็กและผู้เกี่ยวข้อง (ตร./อส./ศย./ยธ.) - ร่าง พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ... ให้มีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการตำรวจและคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ (ตร./สคก.) - ผลักดันกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทรมาน (ยธ.) - พัฒนามาตรการแทนการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดอาญา (Non-Custodial Measures)/กำหนดให้มีการประเมินความเสี่ยงผู้ต้องหาหรือจำเลยก่อนการพิจารณาควบคุมตัวบุคคล และให้การเรียกหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวทุกครั้งต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจและรายได้ของผู้ต้องหาหรือจำเลย (ศย./ตร./ยธ.)

สภาพปัญหา	ข้อเสนอ
	- ปรับปรุงโทษปรับในคดีอาญาโดยนำระบบโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำความผิด (Day Fines System) มาใช้ (สคก.) - แก้ไขกฎหมายการรื้อฟื้นคดี โดยผ่อนเงื่อนไขความเคร่งครัดและกำหนดแนวทางการรื้อฟื้นกรณีอื่นๆ (อส./ยธ.) - จัดทำกฎหมายทะเบียนประวัติอาชญากรรม (ยธ./ตร.) - นำ Big Data มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ รวมถึงการจัดทำโปรแกรมแก้ไขบำบัดผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล (ยธ.) - ปรับปรุงพ.ร.บ.ราชทัณฑ์เกี่ยวกับวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้ทำผิดและจัดทำระบบประเมินความเสี่ยงในการทำผิดซ้ำ (ยธ.) - แก้ไข ป.อ. กำหนดระยะเวลาจำคุกขั้นต่ำก่อนมีสิทธิได้รับการลดวันต้องโทษ การพักการลงโทษ (ยธ./สคก.) - จัดให้มีมาตรการส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษ เพื่อให้มีระบบสงเคราะห์ผู้พ้นโทษหลังปล่อยตัว (ยธ.) - จัดให้มีมาตรการเพื่อลดผลกระทบจากการจับและขังที่มีต่อผู้ต้องหา จำเลย และครอบครัว (ตร./ยธ.) - การใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการอัยการตัวให้แก่จำเลยที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น (ตร./ศย.)

สภาพปัญหา	ข้อเสนอ
ส่วนที่ ๒ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐอย่างทั่วถึงและตรงกลุ่มเป้าหมาย (Lack of Basic Understanding)	
- การให้ข้อมูลหรือการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมพื้นฐานยังไม่ทั่วถึงและไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย	- โครงการกระตุ้นการเรียนรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (รถเคลื่อนที่ให้ความรู้กฎหมาย) (ยธ.) - โครงการเพื่อพัฒนาและสร้างสรรค์สื่อ (info graphic, Motion graphic, Clip viral, Animation รูปแบบสื่ออื่น ๆ (ยธ.) - โครงการชุดความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในประเด็นสำคัญในกระบวนการยุติธรรมและการให้ความช่วยเหลือของภาครัฐ (ยธ.) - โครงการค่ายเยาวชนเพื่อแก้ไขปัญหากระบวนการยุติธรรมในพื้นที่ (Young Justice Camp) (ยธ.) - โครงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้กติกามุ่บ้าน/ธรรมนุญหมู่บ้าน (ยธ.) - การพัฒนาช่องทางการส่งเสริมความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่สอดคล้องต่อความต้องการด้วยวิธีการที่เหมาะสม (ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม) - ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมพื้นฐานและที่ประชาชนจำเป็นต้องรู้โดยใช้สื่อที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย (ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม) - ให้นำหน่วยงานผู้เสนอกฎหมายจัดทำคำอธิบายกฎหมายเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ และบรรทัดฐานในการบังคับใช้กฎหมายไปในทิศทางเดียวกัน (ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม) - จัดให้มีระบบฐานข้อมูลกฎหมายภาครัฐที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการในลักษณะ Block chain ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงกฎหมายได้โดยสะดวก (ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม)

สภาพปัญหา	ข้อเสนอ
ส่วนที่ ๓ การพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารด้านกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Cases) - กระบวนการสังเคราะห์ข่าวสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case) อาจมีการนำเสนอที่ไม่ครบถ้วน ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและผิดพลาดในเนื้อหาสาระของข่าว - มีกลุ่มบุคคลต่าง ๆ นำเสนอข้อมูลความเห็นที่อาจไม่ถูกต้อง ไม่มีความชัดเจน หรือไม่สมบูรณ์ ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและผิดพลาดต่อกระบวนการยุติธรรม	- กรณีที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของหน่วยงานใดเป็นการเฉพาะให้หน่วยงานนั้นเป็นผู้ให้ข้อมูลโดยเร็ว (ทุกหน่วยงาน) - กรณีที่มีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานให้มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเป็นลักษณะ Task force ที่เป็นศูนย์กลางให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และรวดเร็วแก่ประชาชนและสื่อมวลชน (ทุกหน่วยงาน) - โครงการ Justice Care และกลไกของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องเข้าถึงและตอบสนองสถานการณ์โดยเร็ว (ยธ.) - สร้างกลไกการให้ข้อมูล คดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case Management) ผ่านระบบ Website ในลักษณะเป็น Web Based Resource (ศย./ยธ.) - บังคับใช้กฎหมายทั่วไปอย่างเคร่งครัดกรณีมีผู้ได้รับความเสียหายหรือได้รับผลกระทบทั้งทางแพ่งและอาญา (ศย./อส./ตร./ยธ./สภาพทนายความฯ/สคก.) - ปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนี้ ๑. การประวิงหรือขัดขวางกระบวนการยุติธรรม (Obstruction of Justice) ที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการสืบสวน สอบสวน หรือฟ้องร้องโดยบุคคล กลุ่มบุคคลหรือองค์กร ๒. กรณีบุคคลที่ “เจตนา” บิดเบือนเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม ๓. การนำเสนอข้อมูล ความคิดเห็นซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมหรือกระบวนการพิจารณาคดี โดยใช้แนวทางการบริหารจัดการสื่อกับการละเมิดอำนาจศาลของต่างประเทศ (ศย./อส./ตร./ยธ./สภาพทนายความฯ/สคก.)
มาตรการเฉพาะสำหรับสื่อมวลชน	- ทำความเข้าใจและขอความร่วมมือกับสื่อทุกแขนงเพื่อให้มีความถูกต้อง ชัดเจน (ทุกหน่วยงาน) - พัฒนามาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อในการนำเสนอหรือเผยแพร่เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (ยธ./ศย.) - ส่งเสริมบทบาทของสมาคมและสภาวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน (สปน.) - ปรับปรุงร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. ให้ครอบคลุมการนำเสนอหรือเผยแพร่เนื้อหาที่

สภาพปัญหา	ข้อเสนอ
	ไม่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา (สปน.) - จัดให้มีการอบรมเรื่องกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้กับสื่อสารมวลชน (ยธ./ศย.)
มาตรการเฉพาะสำหรับทนายความ	ปรับปรุง พ.ร.บ. ทนายความฯ และข้อบังคับมรรยาททนายความฯ ให้ครอบคลุมประเด็น คือ การให้คำปรึกษาทางกฎหมายของทนายความ/ระบบการบริหารจัดการคดีมรรยาททนายความ/อัตราโทษให้มีความหลากหลาย/การเปิดเผยพฤติกรรมทนายความที่ถูกลงโทษเป็นการทั่วไป/การให้ทนายความหยุดการปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราวในคดีที่เป็นพฤติกรรมร้ายแรงหรือเป็นลักษณะการกระทำที่ผิดกฎหมายอาญา และกรณีที่มีข้อสงสัยว่ามีการกระทำความผิดและการกระทำเช่นนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหาย สามารถสั่งให้หยุดได้ (ยธ./สภาทนายความ)
มาตรการเฉพาะสำหรับข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐและบุคคลหรือองค์กรที่ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย	- ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับวินัยข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐทุกประเภท (ทุกหน่วยงาน) - ปรับปรุง พ.ร.บ. ทนายความฯ ให้ครอบคลุมการกำกับดูแลการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย (ยธ./สภาทนายความ) - มอบหมายให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลกลุ่มบุคคล/องค์กรหรือบุคคลที่ให้คำปรึกษาทางกฎหมายหรือให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย แต่มีการให้ข้อมูลที่อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชน (ยธ./สภาทนายความ) - ศึกษาแนวทางหรือกลไกการกำกับดูแลงานด้านการให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่ประชาชน (ยธ./สภาทนายความ)

***หมายเหตุ**

ส่วนที่ ๑ การยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

ส่วนที่ ๒ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐอย่างทั่วถึงและตรงกลุ่มเป้าหมาย (Lack of Basic Understanding) และส่วนที่ ๓ การพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารด้านกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Cases) มีที่มาจาก

๑. การประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้
๒. การประชุมคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ
๓. การประชุมหารือแนวทางการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมร่วมกับสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และสภาทนายความฯ
๔. การประชุมหารือร่วมกับผู้แทนสมาคมและสภาวิชาชีพสื่อมวลชน เรื่อง สถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม

๔. ข้อเสนอที่ดำเนินการแล้ว และอยู่ระหว่างดำเนินการ

แนวทางการแก้ไขปัญหานั้นจะต้องดำเนินการทั้งในระยะสั้นที่สามารถดำเนินการได้ทันทีและในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ได้มีการริเริ่มดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นแล้วในบางเรื่องของทั้ง ๓ ส่วน ในหลายแผนปฏิบัติการได้มีการดำเนินงานหรือริเริ่มการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องไปบ้างแล้ว อาทิ

ส่วนที่ ๑ การยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน มีแนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

๑. การพัฒนากระบวนการสอบสวนให้มีมาตรฐานและกำหนดเวลาในการส่งสำนวนการสอบสวนฟ้องร้องให้ชัดเจน

สิ่งที่ดำเนินการ	รายละเอียด
☒ ดำเนินการแล้ว โครงการยุติธรรมใส่ใจ (Justice Care) เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายหรือเหยื่อที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ	กระทรวงยุติธรรมได้ริเริ่มการให้ความช่วยเหลือประชาชน ตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ - ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ โดยมีการให้ความช่วยเหลือไปแล้วจำนวน ๓๖๑ เรื่อง
☒ ดำเนินการแล้ว มาตรการห้ามบุคคลที่มีใจเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดีขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายที่เป็นเด็กและผู้เกี่ยวข้อง	กระทรวงยุติธรรม ได้มีหนังสือที่ ยช ๐๙๐๔/๑๘๓๘ ลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๑ ประชาสัมพันธ์ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายมิให้เปิดเผยประวัติการกระทำ ความผิดอาญาของเด็กและเยาวชน หรือห้ามนำประวัติการกระทำ ความผิดอาญาของเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาให้เป็นผลร้ายหรือเป็นการเลือกปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมแก่เด็กหรือเยาวชนไม่ว่าทางใด ๆ
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ โครงการรับแจ้งความทุกท้องที่	อยู่ในขั้นตอนการประสานงานขอจัดสรรงบประมาณจำนวน ๖๓ ล้านบาท
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานการนำระบบ CRIMES มาใช้ในการลงรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน การรับคำร้องทุกข์ และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสถานีตำรวจทั่วประเทศ	มีการดำเนินการในเรื่องระบบ CRIMES อยู่แล้ว และยังคงมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีได้มีการดำเนินการถึงขั้นใช้ในการลงรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน การรับคำร้องทุกข์ และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสถานีตำรวจทั่วประเทศ
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ โครงการทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจ	อยู่ระหว่างการเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา (สลด. ได้แจ้งว่าคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบโครงการดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการขอรับการจัดสรรงบประมาณ
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานกำหนดระยะเวลา ขั้นตอนการสอบสวนฟ้องร้องให้ชัดเจน พร้อมบทบังคับในร่างพระราชบัญญัติ	ขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอยู่ระหว่างตรวจพิจารณา

สิ่งที่ดำเนินการ	รายละเอียด
ระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ.	ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานการเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับพนักงาน สอบสวน	- สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน ตร. ได้มีการจัด เสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับพนักงานสอบสวนใน โครงการฝึกอบรมพนักงานสอบสวน และนิติกรของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และโครงการฝึกอบรม พนักงานสอบสวนด้านการทุจริตคอร์รัปชันของ กองบังคับการปราบปรามการทุจริตและประพฤติ มิชอบ - กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้มีการจัดโครงการพัฒนา ทางด้านทรัพยากรบุคคลในกรมสอบสวนคดีพิเศษ หลายโครงการ
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ซึ่งมีหลักการสำคัญให้พนักงานสอบสวน รับแจ้งความได้ในทุกท้องที่	ร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ.	ในขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฯ สำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกาอยู่ระหว่างดำเนินการ พิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนเสนอ คณะรัฐมนตรี
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานพัฒนากรอบความร่วมมือในกระบวนการ สืบสวนสอบสวนระหว่างพนักงานอัยการและตำรวจ ในคดีที่มีความสำคัญ	ปรากฏแนวทางในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติการสอบสวน คดีอาญา พ.ศ. ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณา

**๒. การเสริมสร้างการรับรู้กฎหมายและความเข้าใจต่อสิทธิของบุคคลใน
กระบวนการยุติธรรมทางอาญา**

สิ่งที่ดำเนินการ	รายละเอียด
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานส่งเสริมการใช้การจัดการความรู้ในการ พัฒนาระบบการทำงานในกระบวนการยุติธรรมและ ให้ความรู้ที่จำเป็นแก่ประชาชน เสริมสร้างระบบการ รับรู้และการใช้สิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม	กระทรวงยุติธรรมจัดทำโครงการอบรมคณะกรรมการ ศูนย์ยุติธรรมชุมชน เพื่อเสริมสร้างระบบการรับรู้และ การใช้สิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และ ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ รุ่นที่ ๑๓ - ๑๗ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น ๒,๗๑๑,๙๒๕ บาท
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการ ยุติธรรมมีระบบการแจ้งสิทธิตามกฎหมายสำหรับ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการจัดตั้งจุดให้บริการ ประชาชน ณ สถานีตำรวจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพใน การให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่ประชาชน รวมทั้ง

สิ่งที่ดำเนินการ	รายละเอียด
ผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหาและจำเลยในทุกชั้นตอนตลอดจนมีระบบการรายงานความคืบหน้าทางคดี	เพิ่มช่องทางการแจ้งสิทธิและรับคำขอจากผู้เสียหายในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานป้องกันการประวิงคดีในชั้นตอนต่าง ๆ	สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการออกมาตรการเพื่อป้องกันการประวิงคดีในชั้นตอนต่าง ๆ โดยเฉพาะการโต้แย้งเขตอำนาจศาล โดยได้มีการออกข้อบังคับของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับกรณีคู่ความโต้แย้งเขตอำนาจศาลต้องมีการตรวจสอบข้อโต้แย้งดังกล่าวโดยหัวหน้าศาลหรืออธิบดีศาลแล้วแต่กรณี

๓. การพัฒนาระบบการตรวจสอบถ่วงดุลภายนอกหน่วยงานและทบทวนหรือปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง

สิ่งที่ดำเนินการ	รายละเอียด
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานจัดให้มีมาตรการเพื่อคุ้มครองและปฏิบัติต่อผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือจำเลย และพยาน	สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ทำการสรุปการช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา ปี ๒๕๖๑ คือ มีผู้มายื่นคำขอตังผู้เสียหายและจำเลยรวมทั้งสิ้น ๑๓,๑๔๒ ราย และมีผลการเบิกจ่ายงบประมาณ จำนวน ๙,๙๙๘ ราย เป็นจำนวนรวม ๕๑๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ให้มีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการตำรวจและคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจ	ขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ... อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานผลักดันกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย	ขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. อยู่ในระหว่างการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วาระที่ ๒ ชั้นกรรมาธิการ

๔. การพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย เพื่อประสิทธิภาพในการลงโทษและการบังคับโทษ

สิ่งที่ดำเนินการ	รายละเอียด
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานพัฒนามาตรการแทนการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดอาญา (Non - Custodial Measures)	กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะฝ่ายเลขานุการ กพยช. ดำเนินการจัดการประชุมคณะอนุกรรมการด้านการปฏิรูปการพัฒนามาตรการต่อผู้กระทำความผิดอาญาแทนการควบคุมตัวโดย

สิ่งที่ดำเนินการ	รายละเอียด
	การมีส่วนร่วมขององค์กรวิชาชีพและชุมชน โดยได้รับงบประมาณ ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๔๗๐,๘๐๐ บาท
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานการปรับปรุงโทษปรับในคดีอาญาโดยนำระบบโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำความผิด (Day - Fines System) มาใช้	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาดำเนินการแก้ไขปรับปรุงโทษปรับทางอาญาในกฎหมายอาญาทั้งฉบับ ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาเงื่อนไขว่าจะดำเนินการต่อได้หรือไม่
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานจัดทำกฎหมายทะเบียนประวัติอาชญากรรม	กระทรวงยุติธรรมอยู่ระหว่างการยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บประวัติที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ การให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลประวัติอาชญากรรม
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานนำ Big Data มาใช้	กระทรวงยุติธรรม มีการดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) โดยกลุ่มภารกิจพัฒนาพหุตินิสัย ใช้งบประมาณทั้งสิ้น ๒๒,๘๘๐,๔๐๐ บาท
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานปรับปรุงพระราชบัญญัติราชทัณฑ์เกี่ยวกับวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทั้งในและนอกเรือนจำ	กระทรวงยุติธรรมได้เสนอกฎกระทรวงเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฉบับใหม่ในภาพรวมทั้งหมดโดยคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบและส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาปรับแก้เรียบร้อยแล้ว
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานแก้ไขประมวลกฎหมายอาญากำหนดระยะเวลาจำคุกขั้นต่ำ	
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ แผนงานให้มีระบบสงเคราะห์ผู้พ้นโทษหลังปล่อยตัว	กระทรวงยุติธรรม ได้ดำเนินการที่เกี่ยวข้องใน ๓ โครงการ ดังนี้ ๑. โครงการผู้ต้องขังได้รับการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพหุตินิสัย งบประมาณ ๖๕,๒๗๙,๐๐๐ บาท ๒. โครงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเพื่อการมีงานทำ งบประมาณ ๑๓,๑๙๔,๔๐๐ บาท ๓. โครงการพัฒนาจิตใจและเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคม งบประมาณ ๑๕,๔๖๘,๙๐๐ บาท

ส่วนที่ ๒ การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและตรงกลุ่มเป้าหมาย (Lack of Basic Understanding)
 แนวทางแก้ไขปัญหา : ให้ความรู้พื้นฐานและที่ถูกต้องแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง

สิ่งที่ดำเนินการ	รายละเอียด
☒ อยู่ระหว่างดำเนินการ (ต่อเนื่อง) โครงการกระตุ้นการเรียนรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (รถเคลื่อนที่ให้ความรู้กฎหมาย)	โครงการรถเคลื่อนที่ให้ความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ได้มีการนำรถเคลื่อนที่ให้ความรู้กฎหมายรวมถึงบุคลากรไปให้คำปรึกษาหรือความช่วยเหลือทางกฎหมายในพื้นที่ ๓๐ แห่ง ใน ๖ จังหวัด และในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ มีเป้าหมายการลงพื้นที่ ๕๐ แห่ง ใน ๑๐ จังหวัด โดยตั้งเป้าหมายในการถ่ายทอดองค์ความรู้ฯ ไปยังประชาชนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน เพื่อให้ประชาชนในระดับพื้นที่มีความรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐาน รวมไปถึงทราบช่องทางที่สามารถหาความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตัวเองมากยิ่งขึ้น
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ โครงการเพื่อพัฒนาและสร้างสรรค์สื่อ Info graphic Motion graphic Clip viral Animation และรูปแบบสื่ออื่น ๆ	การจัดทำสมุดภาพอินโฟกราฟิกเพื่อเผยแพร่ความรู้กฎหมายเฉพาะเรื่องไปมากกว่า ๑๐๐ เรื่อง โดยผ่านช่องทางแนะนำเสนอต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดประชาชนทั่วประเทศ รถห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่สำนักหอสมุดแห่งชาติทั่วประเทศ สำนักงานยุติธรรมจังหวัด และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น รวมถึงเผยแพร่ไปยังสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ได้แก่ https://www.facebook.com/weareoja/ IG : Law_infographic Twitter และ Pantip เพื่อให้ประชาชนทุกระดับมีความรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐาน รวมไปถึงทราบช่องทางที่สามารถหาความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตัวเองมากยิ่งขึ้น
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ โครงการชุดความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในประเด็นสำคัญ	การสำรวจกฎหมายที่ประชาชนอยากรู้และจัดทำชุดความรู้ด้านกฎหมาย (Box set) ประกอบไปด้วยความรู้ จำนวน ๖ เรื่อง เช่น การขอความช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น โดยผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ในชุดความรู้ เช่น แผ่นซีดีเสียงบรรยายกฎหมาย แผ่นพับ เป็นต้น โดยในปีงบประมาณ

สิ่งที่ดำเนินการ	รายละเอียด
	๒๕๖๑ ได้มีการจัดส่ง Box Set ไปยังศูนย์ยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ จำนวน ๘๑ แห่ง และจัดส่งชุดความรู้ดังกล่าวไปยังศูนย์ยุติธรรมชุมชนเกรดเอ จำนวน ๑,๐๒๘ แห่ง รวมทั้งสิ้น ๑,๑๐๙ แห่ง และในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ ได้มีการจัดทำ Box Set เพิ่มเติมเพื่อจัดส่งไปยังหน่วยงานในพื้นที่ระดับตำบล และโรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์ต่อไป เพื่อให้ประชาชนในระดับพื้นที่มีความรู้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐาน รวมถึงไปถึงทราบช่องทางที่จะสามารถหาความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตัวเองมากยิ่งขึ้น
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมพื้นฐาน และที่ประชาชนจำเป็นต้องรู้ โดยใช้สื่อที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย	- กระทรวงยุติธรรมได้มีข้อตกลงร่วมมือ MOU เรื่องโรงเรียนอุปถัมภ์ ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกรุงเทพมหานคร - กระทรวงยุติธรรมได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานการส่งเสริมการเรียนรู้กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน สำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน - การจัดทำเอกสารเสริมสร้างทักษะชีวิต (Life Skill) ด้านกฎหมายพื้นฐานสำหรับนักเรียนและคู่มือแนวทางเสริมสร้างทักษะทางกฎหมายเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยกระทรวงศึกษาธิการอยู่ระหว่างการนำเอกสารและคู่มือไปทดลองใช้งานผ่านโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาสู่การศึกษา การทบทวน และการปรับปรุงแก้ไขคู่มือให้มีความเหมาะสมต่อไป

ส่วนที่ ๓ การพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารด้านกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Cases)

แนวทางการแก้ไขปัญหา : พัฒนากลไกหรือเครื่องมือเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับข่าวสารหรือข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case) เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูล ความคืบหน้าการดำเนินงานที่ถูกต้อง รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ รวมไปถึงป้องกันมิให้มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

สิ่งที่ดำเนินการ	รายละเอียด
☒ อยู่ระหว่างดำเนินการ กรณีที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของหน่วยงานใดเป็นการเฉพาะให้หน่วยงานนั้นเป็นผู้ให้ข้อมูลโดยเร็ว	หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการในลักษณะของโฆษกประจำหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีหน้าที่นำเสนอและส่งเสริมฐานะขององค์กร อีกทั้งยังมีหน้าที่ชี้แจงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรด้วยความรวดเร็วแล้ว

สิ่งที่ดำเนินการ	รายละเอียด
☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ มาตรการเฉพาะสำหรับสื่อมวลชน การปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. ให้ครอบคลุม การนำเสนอหรือเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่ส่งผลกระทบต่อ กระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา	สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดให้มีโครงการจัดอบรม ความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้กับ สื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง

๕. ข้อเสนอที่ต้องเร่งรัดดำเนินการ

เนื่องจากข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมแผนปฏิบัติการของทั้ง ๓ ส่วนนั้น ในหลายแผนปฏิบัติการได้มีการดำเนินงานหรือริเริ่มการดำเนินงานไปบ้างแล้ว อย่างไรก็ตามกระทรวงยุติธรรมเห็นว่ายังมีอีกหลายแผนปฏิบัติการในแต่ละส่วนที่อยู่ระหว่างดำเนินการและยังได้มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสมควรจะได้รับการเร่งรัดและกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการพร้อมประเมินผลการดำเนินงานที่จะนำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นให้แก่ภาคประชาชนอันจะนำมาซึ่งการยกระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

ส่วนที่ ๑ การยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน โดยแผนปฏิบัติการที่ต้องมีการเร่งรัดการดำเนินการทั้งสิ้น ๑๔ แผน

ลำดับ	แผนปฏิบัติการ
๑.	โครงการรับแจ้งความทุกท้องที่ (ตร./สคก.)
๒.	โครงการทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจ (ตร./ยธ./สภาทนายความฯ)
๓.	การกำหนดระยะเวลาขั้นตอนการสอบสวนและฟ้องร้องให้ชัดเจน พร้อมบดบังคืบในร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาฯ (ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและ สคก.)
๔.	การกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบนิติวิทยาศาสตร์ มาตรฐานกลางของการเก็บพยานหลักฐาน การตรวจพิสูจน์หลักฐาน (ตร./อส./สนว./กสพ.)
๕.	การจัดให้มีศูนย์ติดตามข้อมูลคดีอาญาในชั้นสอบสวน (ตร./อส./กสพ.)
๖.	การเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับพนักงานสอบสวน/เทคโนโลยี (ตร./ อส. /กสพ.)
๗.	การจัดให้มีศูนย์ช่วยเหลือเหยื่อในคดีอาญา (ตร./ อส. /กสพ.)
๘.	ร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. (ตร./อส./สคก./ยธ.)
๙.	ร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดเวลาส่งสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนให้แก่อัยการ ฯลฯ (ตร./อส./กสพ.)
๑๐.	การพัฒนากรอบความร่วมมือในกระบวนการสืบสวนสอบสวนระหว่างพนักงานอัยการและตำรวจ (ตร./อส./กสพ.)
๑๑.	การจัดให้มีมาตรการเพื่อคุ้มครองและปฏิบัติต่อผู้เสียหาย/ผู้ต้องหา/จำเลย/พยาน (ตร./อส./กสพ./ศย.)
๑๒.	การพัฒนามาตรการแทนการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดอาญา (Non-Custodial Measures) (ศย./ตร./อส./ยธ.)
๑๓.	การปรับปรุงโทษปรับในคดีอาญาโดยนำระบบโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำความผิด (Day - Fines System) มาใช้ (ศย./ตร./อส./ยธ.)
๑๔.	การจัดทำกฎหมายทะเบียนประวัติอาชญากรรม (ตร./อส./ยธ สกธ./ศย.)

ส่วนที่ ๒ การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
 ชั้นพื้นฐานให้กับประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐอย่างทั่วถึงและตรงกลุ่มเป้าหมาย (Lack of Basic
 Understanding) มีแผนปฏิบัติการที่ต้องมีการเร่งรัดการดำเนินการ จำนวน ๒ แผน

ลำดับ	แผนปฏิบัติการระยะสั้นและระยะยาวที่ต้องดำเนินการต่อเนื่อง
๑.	พัฒนาช่องทางการส่งเสริมความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่สอดคล้องต่อความต้องการ ด้วยวิธีการที่เหมาะสม (ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม)
๒.	เร่งรัดการพัฒนาเอกสารและคู่มือแนวทางเสริมสร้างทักษะทางกฎหมายเพื่อนำไปบังคับใช้ใน หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการโดยเร็ว (ศธ.)

ส่วนที่ ๓ การพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารด้าน
 กระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case) มีแผนปฏิบัติการที่ต้องเร่งรัด
 การดำเนินการทั้งสิ้น ๙ แผน

ลำดับ	แผนปฏิบัติการระยะสั้น/ต่อเนื่อง
๑.-๓.	๑. การบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเป็นลักษณะ Task force ที่เป็นศูนย์กลาง ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และรวดเร็วแก่ประชาชนและสื่อมวลชน ๒. สร้างกลไกการให้ข้อมูลคดีที่ได้รับความสนใจเป็นการเฉพาะ (Specific Case Management) ผ่านระบบ Website ในลักษณะเป็น Web Based Resource ๓. บังคับใช้กฎหมายทั่วไปอย่างเคร่งครัดกรณีมีผู้ได้รับความเสียหายหรือได้รับผลกระทบทั้งทางแพ่ง และอาญา (ศย./อส./ตช./ยธ./สภานายความฯ)
๔.-๕.	๔. การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อในการนำเสนอหรือเผยแพร่เนื้อหา ๕. การส่งเสริมบทบาทของสมาคมและสภาวิชาชีพด้านสื่อมวลชน (สสน.)
๖.-๙.	การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ๖. ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมการกระทำที่ส่ง ผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม ๗. พระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชนฯ ให้ครอบคลุมการนำเสนอ หรือเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมหรือคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ๘. พระราชบัญญัติทนายความฯ และข้อบังคับสภาทนายความ ว่าด้วยมรรยาททนายความฯ ให้ครอบคลุมประเด็นการให้คำปรึกษาทางกฎหมายของทนายความ และการกำกับดูแล การให้คำปรึกษาทางกฎหมายของบุคคลที่ไม่ใช่ทนายความ ระบบการบริหารจัดการคดีมรรยาท ทนายความ การกำหนดอัตราโทษให้มีความหลากหลาย การเปิดเผยพฤติกรรมทนายความ ที่ถูกลงโทษเป็นการทั่วไป การให้ทนายความหยุดการปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราวในคดีที่เป็นพฤติกรรม ร้ายแรงหรือเป็นลักษณะการกระทำที่ผิดกฎหมายอาญา ๙. กฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับวินัยข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐทุกประเภท (ยธ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

๖. บัญชีเอกสารแนบ

- เอกสารหมายเลข ๑ รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑
- เอกสารหมายเลข ๒ รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๑
- เอกสารหมายเลข ๓ รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๖/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
- เอกสารหมายเลข ๔ คดีที่ก่อให้เกิดปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม
- เอกสารหมายเลข ๕ รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๗/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๑
- เอกสารหมายเลข ๖ รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๑
- เอกสารหมายเลข ๗ รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๒
- เอกสารหมายเลข ๘ รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒
- เอกสารหมายเลข ๙ รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๒
- เอกสารหมายเลข ๑๐ รายงานการประชุมหารือแนวทางการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมร่วมกับสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และสภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑
- เอกสารหมายเลข ๑๑ รายงานการประชุมหารือแนวทางการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมร่วมกับสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และสภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ครั้งที่ ๒
- เอกสารหมายเลข ๑๒ รายงานการประชุมหารือร่วมกับผู้แทนสมาคมและสภาวิชาชีพสื่อมวลชนเรื่อง สถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๒
- เอกสารหมายเลข ๑๓ แผนภาพการดำเนินงานเรื่องสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมพร้อมสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม
- (๑) การดำเนินการเรื่องสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม
 - (๒) สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม

- (๓) แผนภาพคดีที่เกี่ยวข้อง ที่มาของสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาสถานการณ์
ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม
- (๔) ผลการดำเนินงานของโครงการ/แผนงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานกิจการยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรม

อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 9 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ

ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทร. 0 2141 3666 แฟกซ์ 0 2143 8933

www.oja.go.th